

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัดและแผนโครงสร้างจังหวัดจันทบุรี

สรุปและเสนอแนะแผนโครงสร้างจังหวัดจันทบุรี

ผลจากการดำเนินการศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร สังคม ฯลฯ ตลอดจนจากการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด และศักยภาพในการพัฒนาของจังหวัดจันทบุรีในบทที่ผ่านมา ทำให้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระดับภาค

จากการศึกษาบทบาทและความสำคัญของจังหวัดจันทบุรีในระดับภาค พบว่า บทบาทและความสำคัญของจังหวัดที่มีต่อภาคค่อนข้างน้อย หรือมีบทบาทในฐานะบทบาทรองเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีมีทำเลที่ตั้งอยู่เกือบปลายสุดของภาคและมีอาณาเขตติดกับชายแดนซึ่งมักจะเกิดการปะทะต่อสู้กันอยู่เสมอ ประกอบกับสภาพภูมิประเทศของจังหวัดเป็นที่ดอนและภูเขา ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการตั้งถิ่นฐาน ทำให้ความหนาแน่นประชากรของจังหวัดค่อนข้างน้อยเพราะประชากรส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มหนาแน่นบริเวณที่ราบ ส่วนบริเวณที่ดอนและภูเขามีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาและขาดการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ถึงแม้ว่าจังหวัดจันทบุรีจะเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติสูงก็ตาม นอกจากนั้นบทบาททางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ภายในภาค และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะข้อจำกัดทางด้านพื้นที่เพาะปลูกที่ไม่สามารถขยายได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับการขาดการปรับปรุงประสิทธิภาพในการเพาะปลูก ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชากร ทำให้ผลผลิตตกต่ำ อีกทั้งการประกอบอาชีพเกี่ยวกับอัญมณีที่กำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแร่อัญมณี ต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศทดแทน

อย่างไรก็ตาม สำหรับการบริการทางด้านสังคมและการบริการขั้นพื้นฐานของจังหวัดนับว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ทั้งทางด้านการศึกษา สาธารณสุข ไฟฟ้า โทรศัพท์ โดยเฉพาะการให้บริการบริการทางด้านการศึกษาและสาธารณสุขสามารถให้บริการทั้งประชากรภายในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง แต่ก็ยังไม่เด่นเท่าจังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดในภาค และปัจจัยสำคัญที่ทำให้จังหวัดจันทบุรีมีบทบาทน้อยกว่าจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา นั่นคือ จังหวัดจันทบุรีไม่ได้อยู่ใน

พื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาระดับประเทศ ทำให้โอกาสในการพัฒนาดีกว่าทั้ง 3 จังหวัด ดังนั้น แม้ว่าจังหวัดจันทบุรีจะมีชื่อเสียงทางด้านผลไม้และอัญมณีอันเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปก็ตาม แต่ก็มิได้ส่งผลให้จังหวัดจันทบุรีมีบทบาทเด่นชัดกว่าจังหวัดอื่น ๆ ภายในภาคเท่าใดนัก

2. ระดับจังหวัด

สภาพโครงสร้างของจังหวัดจันทบุรีมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสามารถแบ่งแยกให้เห็นเด่นชัดตามสภาพพื้นที่ได้เป็น 3 บริเวณ คือ

2.1. บริเวณพื้นที่ตอนบน ประกอบด้วยพื้นที่กิ่งอำเภอแก่งหางแมว อำเภอมะขาม กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอขลุง และทั้งอำเภอของอำเภอสอยดาวและอำเภอโป่งน้ำร้อน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทั้งจังหวัด และเป็นพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาดำกว่าบริเวณอื่น เนื่องจากความเสียเปรียบทางด้านทำเลที่ตั้ง อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และการบริการขั้นพื้นฐานของพื้นที่บริเวณนี้มีระดับต่ำกว่าบริเวณอื่น กล่าวคือ สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ประกอบด้วยภูเขาสูงและที่ดอนซึ่งยังปกคลุมไปด้วยพื้นที่ป่าไม้ ลักษณะภูมิอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง และมีปริมาณฝนน้อยกว่าบริเวณอื่นเนื่องจากอยู่ห่างจากทะเล ลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และมักเกิดการพังทลายอยู่เสมอเนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงและแห้งแล้ง และมีความทรพยากรแร่ธาตุที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจน้อย

ลักษณะการกระจายตัวของประชากร เนื่องจากสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน ทำให้บริเวณนี้มีประชากรอาศัยอยู่เบาบางและมีลักษณะกระจัดกระจายไปตามพื้นที่ป่าไม้ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่เป็นอาชีพหลัก โดยเฉพาะพืชจำพวกข้าวโพด มันสำปะหลัง ฝ้าย และถั่วลิสง เป็นพืชที่นิยมเพาะปลูกกันมากเพราะเป็นพืชที่ทนต่อความแห้งแล้งสูง มีการเพาะปลูกผลไม้เพียงเล็กน้อยเนื่องจากสภาพพื้นที่เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์มากกว่าพืชชนิดอื่น สำหรับการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการค้าและบริการ ส่วนใหญ่เป็นร้านขายของชำเล็ก ๆ กระจายตัวอยู่ตามบริเวณชุมชน ส่วนการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมที่พบมากได้แก่ โรงงานทำมันเส้น เพราะบริเวณดังกล่าวนิยมปลูกกันมาก ประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าพื้นที่อื่นเนื่องจากผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพทำไร่ต่ำกว่าการประกอบอาชีพอื่น

สภาพการให้บริการทางสังคมและการบริการขั้นพื้นฐานของพื้นที่บริเวณนี้ต่ำกว่าบริเวณอื่น เพราะอุปสรรคทางด้านสภาพภูมิประเทศทำให้ประชากรในบริเวณนี้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนไฟฟ้า สภาพการคมนาคมไม่สะดวก

นอกจากนั้น เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้มีอาณาเขตติดกับชายแดนกัมพูชาและมักเกิดปัญหาการสู้รบบริเวณชายแดนอยู่เสมอ ประกอบกับมีเส้นทางหลวงสายรอง (จันทบุรี-สระแก้ว) เชื่อมต่อระหว่างอำเภอสอยดาวกับจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นเส้นทางที่ใช้ในการติดต่อระหว่างภาค

ตะวันออกตอนล่างกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรในภาคตะวันออก-ตะวันออกเฉียงเหนือเข้ามาหางานทำในจังหวัดจันทบุรีเป็นจำนวนมาก และได้มีการบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้ในบริเวณนี้เพื่อใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูกและตั้งถิ่นฐาน เป็นเหตุให้พื้นที่ป่าไม้ลดจำนวนลงมาก และส่งผลให้พื้นที่บริเวณนี้มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.2. บริเวณพื้นที่ตอนกลาง ประกอบด้วยพื้นที่ตอนบนของอำเภอท่าใหม่ กิ่งอำเภอ นายายอาม อำเภอขลุง อำเภอเมืองฯ เกือบทั้งหมด และอำเภอแหลมสิงห์ตอนบน ซึ่งได้แก่ บริเวณพื้นที่ทางด้านเหนือและใต้ของถนนสุขุมวิท เป็นบริเวณที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่าบริเวณอื่น เนื่องจากมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งสูงกว่าบริเวณอื่น กล่าวคือ สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ประกอบด้วยที่ราบอุดมสมบูรณ์สามารถทำการเพาะปลูกพืชได้หลายชนิด อีกทั้งยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุที่สำคัญทางเศรษฐกิจหลายชนิด อาทิเช่น เหล็ก ดินบุก โมลิบดินัม พลวง และรัตนชาติ โดยเฉพาะแร่รัตนชาติเป็นแร่ที่นารายได้เข้าสู่จังหวัดสูงสุด และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามหลายแห่ง เช่น น้ำตกพลิ้ว น้ำตกกระทิง เป็นต้น ลักษณะภูมิอากาศค่อนข้างชื้น และมีปริมาณฝนตกชุก

ลักษณะการกระจายตัวของประชากร เป็นบริเวณที่มีประชากรกระจายตัวหนาแน่นที่สุดโดยเฉพาะในเขตชุมชนเมือง เพราะนอกจากจะเป็นบริเวณที่มีทำเลที่ตั้งได้เปรียบแล้วยังเป็นบริเวณที่มีเส้นทางคมนาคมสายหลักของภาคตัดผ่าน จากความอุดมสมบูรณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย ซึ่งอาชีพหลักได้แก่ การทำสวนผลไม้สวนยางพารา อุตสาหกรรมอัญมณี ตลอดจนการค้าและบริการ ทำให้พื้นที่นี้มีสภาพเศรษฐกิจการเงินหมุนเวียนสูงมาก ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่เนื่องจากอาชีพหลักของประชากรบริเวณนี้ได้แก่ การทำสวนผลไม้ ซึ่งมักจะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งอยู่เสมอ รวมทั้งปัญหาราคาสินค้าต่ำเนื่องจากการขาดการรวมกลุ่มทางการเกษตรเพื่อสร้างฐานในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางสำหรับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรม เป็นบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางซึ่งมักกระจุกตัวอยู่ในเขตชุมชนเมือง ได้แก่ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการบริการ ส่วนทางด้านการค้าและบริการ เนื่องจากบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของศูนย์กลางจังหวัด และเป็นบริเวณที่มีชุมชนเมืองกระจายอยู่มากกว่าบริเวณอื่น จึงทำให้การกระจายตัวของร้านค้าและบริการหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น โดยเฉพาะในย่านชุมชนเมือง

สำหรับการให้บริการทางด้านสังคมและการบริการขั้นพื้นฐานกระจายทั่วถึงและมีขีดความสามารถในการให้บริการอยู่ในเกณฑ์สูง ทำให้เป็นบริเวณที่มีความเจริญเติบโตและมีศักยภาพในการพัฒนาสูงกว่าบริเวณอื่น และเป็นบริเวณที่มีแรงดึงดูดให้ประชากรจากจังหวัดต่าง ๆ เดินทางเข้ามาหางานทำเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เป็นบริเวณที่มีการเคลื่อนไหวเข้าออกของประชากรสูงกว่าบริเวณอื่น แต่เป็นไปในลักษณะของการย้ายถิ่นเพื่อหางานทำชั่วคราวเป็นส่วนมาก แต่ทว่าในช่วงฤดูฝน มักจะประสบปัญหาการคมนาคมไม่สะดวกเนื่องจากถนนในเขตพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่ยังคงเป็นถนนลูกรังเมื่อถึงช่วงฤดูฝนจึงมักใช้การไม่ได้ สร้างความลำบากให้แก่ชาวสวนในการลำเลียงผล

ผลิตรอกสูดตลาด อีกทั้งยังประสบกับปัญหาน้ำท่วม ซึ่งเป็นเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งเนื่องจากมักจะสร้างความเสียหายให้แก่เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพสวนผลไม้ และส่งผลเสียหายให้แก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวม แต่อย่างไรก็ตาม นับได้ว่าพื้นที่บริเวณนี้ เป็นบริเวณที่มีความได้เปรียบสูงกว่าบริเวณอื่นเกือบทุกด้าน และมีแนวโน้มเจริญเติบโตสูง

2.3. บริเวณพื้นที่ตอนล่าง ประกอบด้วยพื้นที่ตอนล่างของอำเภอเมืองฯ อำเภอท่าใหม่ กิ่งอำเภอนายายอาม อำเภอขลุง และอำเภอแหลมสิงห์เกือบทั้งอำเภอ เป็นบริเวณที่เล็กที่สุด ประกอบด้วยพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลมีภูเขาสลับอยู่ และเป็นบริเวณที่มีป่าชายเลนอันอุดมสมบูรณ์กับชายหาดอันสวยงาม ซึ่งทำให้บริเวณนี้มีสถานที่ท่องเที่ยวประเภทชายหาดที่สวยงามหลายแห่ง อาทิ เช่น แหลมสิงห์ แหลมเสด็จ อ่าวกระทิง เป็นต้น ลักษณะภูมิอากาศชุ่มชื้นมีฝนตกชุกเช่นเดียวกับพื้นที่ตอนกลาง สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับเพาะปลูกข้าว แต่เนื่องจากอยู่ติดทะเล น้ำทะเลท่วมถึง ทำให้เกิดปัญหาดินเค็มและดินเป็นกรดยุ่สมอ อีกทั้งยังเกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ที่ดินระหว่างเกษตรกรผู้ทำนาข้าวกับเกษตรกรผู้ทำนาโกง เนื่องจากกิจการเพาะเลี้ยงกุ้งได้มีการขยายพื้นที่เป็นจำนวนมาก และได้มีการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อใช้เป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำให้ปริมาณพื้นที่ป่าชายเลนในบริเวณนี้ลดลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่ง ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำเริ่มลดลงตามไปด้วย

ลักษณะการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ตอนล่างจะค่อนข้างหนาแน่นและเกาะกันเป็นกลุ่ม ๆ อาชีพหลักของประชากรในเขตนี้ ได้แก่ อาชีพทำนา ประมงน้ำเค็ม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่ง รวมทั้งมีการทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ในบางพื้นที่ สำหรับการประกอบอาชีพการค้าและบริการส่วนใหญ่เป็นร้านขายของชำเล็ก ๆ ในเขตชุมชนเมือง ส่วนทางด้านอุตสาหกรรม จะมีโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะโรงสีข้าวตั้งอยู่มาก แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับดิน ทำให้ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ ประกอบกับปริมาณสัตว์น้ำเค็มลดลงและมีการจำกัดเขตน่านน้ำ ทำให้การประกอบอาชีพทำนาและทำประมงไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทำให้มีการย้ายถิ่นของประชากรออกไปหางานทำในท้องที่อื่นสูง ซึ่งส่งผลให้การเพิ่มของประชากรในบริเวณนี้น้อยมากและมีแนวโน้มลดลง ประกอบกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชายหาดส่วนใหญ่ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอย่างจริงจังจึงทำให้ระดับการพัฒนาของพื้นที่บริเวณนี้ไม่สูงเท่าที่ควร

สำหรับการให้บริการทางด้านสังคมและการบริการขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก และไม่มีอุปสรรคทางด้านสภาพภูมิประเทศ ทำให้สามารถกระจายบริการให้แก่ประชาชนค่อนข้างทั่วถึง ยกเว้นตำบลบางชัน เป็นตำบลที่มีอุปสรรคทางด้านสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่สูงที่ยังคงประสบปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า และเส้นทางคมนาคมอยู่ในปัจจุบัน และเนื่องจากปัญหาจากการที่น้ำทะเลรุกเข้าพื้นที่ภายใน ทำให้เกิดปัญหาน้ำบาดาลที่ขุดเจาะได้มีคุณภาพต่ำ มีรสกร่อยถึงเค็มจัด ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคจึงเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของพื้นที่บริเวณนี้

จากการศึกษาบทบาทความสำคัญของจังหวัดจันทบุรีในระดับจังหวัด พบว่า บทบาทสำคัญของจังหวัดจันทบุรีซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพื้นที่ คือ บทบาททางด้านการผลิตทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ การเพาะปลูกไม้ผลจำพวก เงาะ ทุเรียน และ การผลิตอัญมณี ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่จังหวัดสูงมาก นอกจากนั้นยังมีบทบาททางด้านการศึกษา โดยเฉพาะสาขาวิชาชีพ และบทบาททางด้านบริการทางสาธารณสุขทั้งทางด้านการรักษาพยาบาลและการผลิตบุคลากรทางสาธารณสุข บทบาทเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างของจังหวัดต่อไป

ประเด็นปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จะเกิดจากรูปแบบของการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมต่อศักยภาพของพื้นที่ การขยายพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเข้าไปในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ การขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งน้ำและการจัดระบบด้านการชลประทาน ระบบชุมชนที่ไม่สมบูรณ์และมีการบริการที่ไม่ทั่วถึง และการขาดการส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในจังหวัด

ในส่วนต่อไปนี้จะเป็นการเสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัดและกำหนดแผนโครงสร้างจังหวัดในลักษณะของแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) ซึ่งไม่ต้องกำหนดรายละเอียดมากนักแต่จะต้องกำหนดความเชื่อมโยงของกิจกรรมในพื้นที่ ศักยภาพ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยกำหนดแนวทางพัฒนาแบบ "วิธีพัฒนาพื้นที่เป็นหลัก" (Area Approach to Development Planning) ซึ่งจะเป็นแนวทางที่เน้นและสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาหลักของจังหวัดและเชื่อมโยงกับบทบาทของจังหวัดทั้งในระดับภาคและระดับจังหวัด ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติหรือระดับภาค

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี

1. นโยบายการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี

การกำหนดนโยบายในการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี จะต้องสอดคล้องและสนองต่อนโยบายระดับชาติ ซึ่งได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแผนโครงสร้างจังหวัดเป็นแผนแสดงแนวทางการพัฒนาจังหวัดในอนาคตระยะยาว 20 ปี โดยถ่ายทอดนโยบายระดับชาติและภาคมาสู่จังหวัด ตลอดจนวิเคราะห์ในรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพปัญหา ศักยภาพของพื้นที่ และข้อจำกัดในการพัฒนาของจังหวัดจันทบุรี เพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาจังหวัด ซึ่งจากการประมวลผลและพิจารณาประเด็นหลักที่เกิดขึ้นดังกล่าว ในการศึกษารั้วนี้จึงได้กำหนดนโยบายหลักในการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี ดังนี้

1.1. มุ่งเน้นการพัฒนาการผลิตด้านการเกษตรและการปลูกพืชที่ไม่ต้องการน้ำมาก เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง

- 1.2. อนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่คงเหลืออยู่ทั้งหมด โดยเฉพาะพื้นที่ป่าบริเวณต้นน้ำลำธาร และป่าชายเลน เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่า ทั้งป่าบกและป่าชายเลน
- 1.3. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและขนาดกลาง เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง
- 1.4. สนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอัญมณี โดยไม่สนับสนุนอุตสาหกรรมหนัก เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น
- 1.5. ส่งเสริมและพัฒนาจังหวัดจันทบุรีให้เป็นศูนย์กลางการส่งออกพืชผักและผลไม้ของภาคและประเทศ
- 1.6. สนับสนุนและพัฒนาจังหวัดจันทบุรีให้เป็นศูนย์กลางอัญมณีและการเจียรไน
- 1.7. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัด
- 1.8. กำหนดบทบาทหลักของชุมชน ตามขนาดและศักยภาพของศูนย์กลางชุมชน โดยส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางของการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและการบริการแก่พื้นที่โดยรอบ

2. เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี

ในการวางแผนโครงสร้างเพื่อการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี มีเป้าหมายที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- 2.1. เป้าหมายด้านเวลา กำหนดเวลาของแผนถึงปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)
- 2.2. เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ เป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรี จะมุ่งเน้นการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตรควบคู่ไปด้วย ในด้านการบริการที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นการบริการทางการเกษตร รองลงมาเป็นการบริการด้านการท่องเที่ยว ในอนาคตการบริการด้านการส่งออกจะมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น และจากการที่จังหวัดจันทบุรีเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) จึงทำให้สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับพื้นที่ดังกล่าวได้
- 2.3. เป้าหมายด้านประชากร ผลจากการพัฒนาจังหวัดจันทบุรีทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการบริการอื่น ๆ ทำให้จังหวัดจันทบุรีมีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจสูง และคาดว่าจะมีประชากรอพยพเข้ามาทำงานในพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะประชากรวัยแรงงาน จึงได้กำหนดเป้าหมายประชากรให้มีอัตราการเพิ่มประชากรดังนี้

- ในระหว่างปี พ.ศ. 2537-2544 จังหวัดจันทบุรีจะมีอัตราการเพิ่มประชากรเฉลี่ยร้อยละ 2.0 ต่อปี มีจำนวนประชากรประมาณ 530,000 คน และจะมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อชนบทเท่ากับ 33 : 67

- ในระหว่างปี พ.ศ. 2544-2554 จังหวัดจันทบุรีจะมีอัตราการเพิ่มประชากรเฉลี่ยร้อยละ 2.2 ต่อปี มีจำนวนประชากรประมาณ 600,000 คน และจะมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อชนบทเท่ากับ 34 : 66

2.4. เป้าหมายด้านระบบชุมชน เพื่อให้ระบบชุมชนทำงานต่อเนื่องกันอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดชุมชนเป้าหมายตามลำดับความสำคัญเป็น 4 ลำดับ ดังนี้

- ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 เป็นชุมชนศูนย์กลางในระดับจังหวัด มีหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางการบริหาร ศูนย์กลางพาณิชย์กรรมและการค้าอัญมณี และเป็นศูนย์กลางการบริการทางสังคม

- ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 2 เป็นชุมชนศูนย์กลางในระดับอำเภอ มีหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรม บริการทางการเกษตร และอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร

- ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 3 เป็นชุมชนศูนย์กลางระดับท้องถิ่น มีหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางบริการทางการเกษตร และบริการการท่องเที่ยว

- ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 4 เป็นชุมชนศูนย์กลางชนบทมีหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางบริการทางการเกษตร บริการทางการประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตจากการประมง

3. แนวทางการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีปัจจัยด้านการเกษตรเป็นปัจจัยหลักของพื้นที่ ดังนั้นการพัฒนาจังหวัดจึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืน กล่าวคือ มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่บริเวณแหล่งต้นน้ำลำธาร เพื่อสนับสนุนการผลิตทางการเกษตรของจังหวัดในอนาคต โดยการรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำบริเวณเทือกเขาสอยดาว ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดคือแม่น้ำจันทบุรี และมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดกลางได้อีกหลายแห่ง นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ป่าบริเวณต้นน้ำลำคลองโดนดงทางพื้นที่ฝั่งตะวันตกของจังหวัด ซึ่งสภาพปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ในบริเวณดังกล่าวได้ถูกบุกรุกแผ้วถางทำลายไปเกือบหมด แต่สภาพภูมิประเทศยังมีศักยภาพเพียงพอที่จะฟื้นฟูและสร้างอ่างเก็บน้ำได้ 3 แห่ง ตามที่ทางสำนักงานชลประทานจังหวัดจันทบุรีได้มีการศึกษาความเป็นไปได้ไว้แล้ว

นอกจากการฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารแล้ว รูปแบบการพัฒนาการเกษตรกรรมของจังหวัดจันทบุรียังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดรูปแบบการใช้ที่ดินให้เหมาะสมเพื่อการรักษาสภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยกำหนดรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อเป็นแนวทางไว้คือ

3.1. พื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ที่ควรสงวนและอนุรักษ์

3.2. พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายที่ต้องฟื้นฟูสภาพ เพื่อให้เป็นป่าที่สมบูรณ์ในอนาคต

3.3. พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลาย เปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตร ซึ่งสภาพดินเหมาะแก่การเกษตร แต่เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขบางประการในการพัฒนาพื้นที่นี้ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ของธรรมชาติต่อไปในระยะยาว โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ป่าขุนซ่อง ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณกิ่งอำเภอแก่งหางแมวซึ่งเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารของลำคลองวังโตนด อันเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญเป็นอันดับสองรองจากแม่น้ำจันทบุรี แต่ในปัจจุบันสภาพพื้นที่ป่าไม้ในบริเวณดังกล่าวได้ถูกทำลายไปกว่าร้อยละ 50 โดยมีราษฎรเข้าไปตั้งถิ่นฐาน บุกรุกแผ้วถางป่าและทำลายป่าบริเวณต้นน้ำ อันเป็นสาเหตุสำคัญที่อาจจะทำให้มีปัญหาความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค และปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดมีความรุนแรงยิ่งขึ้น

3.4. พื้นที่ส่งเสริมพืชไร่มิใช่ชนิดที่ใช้น้ำน้อย เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ดอนที่มีน้ำค่อนข้างจำกัด จึงควรส่งเสริมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง

3.5. พื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งประกอบด้วย

- พื้นที่ส่งเสริมการทำนาข้าว ซึ่งปัจจุบันลดน้อยลงทุกที จึงเห็นสมควรส่งเสริมพื้นที่ทำนาในบริเวณที่มีการลงทุนด้านชลประทานไปแล้ว

- พื้นที่ส่งเสริมการทำนาถั่ว จากการที่พื้นที่นาถั่วขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมีการรื้อกล้าพื้นที่ป่าชายเลนและพื้นที่ทำนาข้าว จึงเห็นสมควรส่งเสริมเฉพาะบริเวณที่เหมาะสมจริง ๆ เท่านั้น เพื่อป้องกันปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม การเกิดมลภาวะทางน้ำ และการพังทลายของชายฝั่งอันเนื่องมาจากการขยายตัวของพื้นที่นาถั่วอย่างขาดการวางแผน ขาดการควบคุม และขาดความรู้ทางเทคโนโลยีที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้มีการทำนาถั่วเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสมเท่านั้น และมุ่งขยายผลผลิตและเพิ่มคุณภาพการผลิตแทนการขยายพื้นที่อย่างเดียว

- พื้นที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ซึ่งพบอยู่ทั่วไปในจังหวัด เป็นบริเวณที่มีแนวโน้มจะประสบปัญหาความแห้งแล้งและการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูกมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากป่าต้นน้ำลำธารถูกทำลายไปมาก ในขณะที่มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นอย่างมากมาย ทำให้มีความต้องการน้ำมากขึ้นเป็นเงาตามตัว อนาคตของผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่เพาะปลูกบริเวณนี้จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการพัฒนาแหล่งน้ำ และการบริหารการใช้น้ำอย่างถูกวิธี

3.6. พื้นที่แหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรและการอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตร ตลอดจนเพื่อบรรเทาการเกิดอุทกภัยในบริเวณพื้นที่ตอนกลาง พื้นที่ตอนล่าง และในเขตชุมชนเมืองของจังหวัด จึงสมควรให้มีการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำในรูปแบบของอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ขนาดเล็ก และเพิ่มจำนวนการขุดเจาะบ่อนบาดาลให้กระจายอยู่ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม

3.7. พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยให้มีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างมีคุณค่าและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นการเพิ่มรายได้และโอกาสในการจ้างงานให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

3.8. ระบบชุมชน จังหวัดจันทบุรีมีชุมชนศูนย์กลางสำคัญ คือ ชุมชนเมืองจันทบุรี และยังมีชุมชนต่อเนื่องที่อยู่โดยรอบอีก 3-4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนจันทรมิตร ชุมชนท่าช้าง ชุมชนพลับพลาธารรายณ์ และชุมชนบางกะจะ ซึ่งชุมชนดังกล่าวจะต้องมีการพัฒนาร่วมกัน โดยวางแผนรวมให้เป็นอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ชุมชนเมืองจันทบุรีและปริมณฑล เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ โดยมีไร่แบ่งแยกตามเขตการปกครอง ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเมือง นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาชุมชนแห่งอื่นที่มีศักยภาพ และการพัฒนาชุมชนเกิดใหม่ โดยมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่เฉพาะของแต่ละชุมชน ทั้งทางด้านบริการการเกษตร บริการการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ

3.9. โครงการคมนาคม จังหวัดจันทบุรีมีโครงข่ายถนนที่ถูกจำกัดด้วยสภาพภูมิประเทศซึ่งมีเทือกเขาสอยดาวอยู่ตรงกลาง แบ่งพื้นที่ออกเป็นฝั่งตะวันตก-ตะวันออก ทำให้การเชื่อมโยงชุมชนทางตอนบนฝั่งตะวันตก-ตะวันออก กระทำไม่ได้สะดวก นอกจากนี้ชุมชนทั้งสองบริเวณยังเป็นชุมชนขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ซึ่งไม่มีแรงดึงดูดทางเศรษฐกิจให้ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน ต่างฝ่ายต่างจึงวิ่งเข้าหาศูนย์กลางใหญ่ทางตอนใต้ กล่าวคือ ชุมชนท่าใหม่ ชุมชนนายายอาม ทางฝั่งตะวันตก และชุมชนเมืองจันทบุรีและชุมชนโดยรอบ และชุมชนขลุ่ย ทางฝั่งตะวันออก ดังนั้น การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมของจังหวัดจึงเป็นการพัฒนาเชื่อมโยงชุมชนตอนใต้ และตะวันตก-ตะวันออกให้สะดวกขึ้น อีกทั้งพัฒนาระบบการเชื่อมโยงทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

แผนโครงสร้างจังหวัดจันทบุรี

จากนโยบาย เป้าหมาย และแนวทางในการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี ตลอดจนการพิจารณาสภาพโครงสร้างปัญหา ข้อจำกัด และศักยภาพในการพัฒนาจากบทที่ 5 ที่ผ่านมา สามารถกำหนดเป็นองค์ประกอบของแผนโครงสร้างจังหวัดเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาจังหวัดที่มีประสิทธิภาพได้ดังนี้

1. แผนการใช้ที่ดิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่ดินประเภทต่าง ๆ ให้เหมาะสมชัดเจนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม การกำหนดพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาระบบชลประทานแล้วเพื่อการเกษตรกรรม การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งน้ำ พิจารณาพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมทางการเกษตรไว้สำหรับพัฒนาอุตสาหกรรมและพื้นที่เมือง ให้ความสำคัญสอดคล้องกับทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. แผนระบบชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยชุมชนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยพัฒนาชุมชนลำดับกลางที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงให้เป็นชุมชนขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น รวมทั้งพิจารณาชุมชนขนาดเล็กที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นชุมชนขนาดกลาง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนชุมชนขนาดใหญ่และขนาดกลางให้มากขึ้น รวมทั้งจะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่หลักของชุมชนให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนในอนาคต

3. แผนโครงข่ายคมนาคม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบโครงข่ายคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ ให้เป็นระบบที่สอดคล้องซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงโครงการพัฒนาที่สำคัญของรัฐและเอกชน ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างชุมชนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ระหว่างชุมชนและชนบท ระหว่างจังหวัดกับจังหวัด และระหว่างจังหวัดกับภาค

4. แผนพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ให้เป็นระบบเชื่อมโยงกันและเหมาะสมตามศักยภาพที่มีอยู่

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัดในอนาคตระยะยาว ในการศึกษาคั้งนี้จึงได้เสนอแผนโครงสร้างจังหวัดจันทบุรีซึ่งได้กำหนดแนวทางด้านการใช้ที่ดิน ระบบชุมชน โครงข่ายคมนาคม และการพัฒนาสาขาที่จำเป็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แผนการใช้ที่ดินในอนาคต

แผนการใช้ที่ดินในอนาคตของจังหวัดจันทบุรี สามารถกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินออกเป็น 3 เขตใหญ่ ๆ คือ เขตสงวนและอนุรักษ์ เขตพัฒนาอย่างมีเงื่อนไข และเขตพัฒนา การจำแนกพื้นที่ออกเป็นเขตต่าง ๆ ดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยอาศัยเทคนิคการซ้อนข้อมูลของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซึ่งจะทำการซ้อนทับปัจจัยต่าง ๆ คือ เขตสงวนและอนุรักษ์ ได้จากการซ้อนทับข้อมูลพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ที่คงเหลืออยู่ทั้งหมด พื้นที่ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ที่มีความลาดชันสูงกว่า 18 % พื้นที่ที่มีระดับความสูงของภูมิประเทศมากกว่า 500 เมตร พื้นที่ป่าชายเลนในเขตอนุรักษ์ และเขตเศรษฐกิจ ก. บริเวณที่ราบปากแม่น้ำเวฬุ และคลองวังโตนด ซึ่งปัจจุบันมีการบุกรุกทำลายและเปลี่ยนแปลงสภาพไปเนื่องจากการใช้ที่ดินเพื่อทำนาถุ้ง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในอนาคต พื้นที่ดังกล่าวข้างต้นจะถูกกันออกโดยอาศัยเทคนิคการซ้อนข้อมูลของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ส่วนเขตพัฒนาอย่างมีเงื่อนไข ได้จากการซ้อนทับข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าสงวนในเขตกิ่งอำเภอแก่งหางแมวที่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินโดยมีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่เพื่อทำการเกษตรกรรม และพื้นที่ในเขตป่าสงวนต่าง ๆ ที่เหลืออยู่ทั้งหมด ส่วนเขตสุดท้าย คือ เขตพัฒนา จะเป็นพื้นที่ที่เหลืออยู่หลังจากที่ได้กันพื้นที่ใน 2 เขตดังกล่าวออกไปแล้ว ซึ่งจะเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด โดยในเขตพัฒนา

นั้นยังสามารถจำแนกออกเป็นการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ได้ตามปัจจัยความเหมาะสมทางกายภาพได้อีก โดยอาศัยเทคนิคการซ้อนข้อมูลของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้วยเช่นกัน ผลของการซ้อนข้อมูลโดยเทคนิคดังกล่าว สามารถแสดงได้ดังนี้ (แผนที่ 6.1)

1.1. เขตสงวนและอนุรักษ์ (Preservation Areas)

เป็นเขตที่ต้องสงวนรักษาไว้เพื่อคุณภาพของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือบูรณะฟื้นฟูให้กลับคืนสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ตลอดจนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมโดยส่วนรวม จึงควรรักษาหรือบูรณะฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพเดิมที่ดีต่อไป

พื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตสงวน และอนุรักษ์ของจังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ประมาณ 1,064,038.3 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 26.86 ของพื้นที่จังหวัด ประกอบด้วย

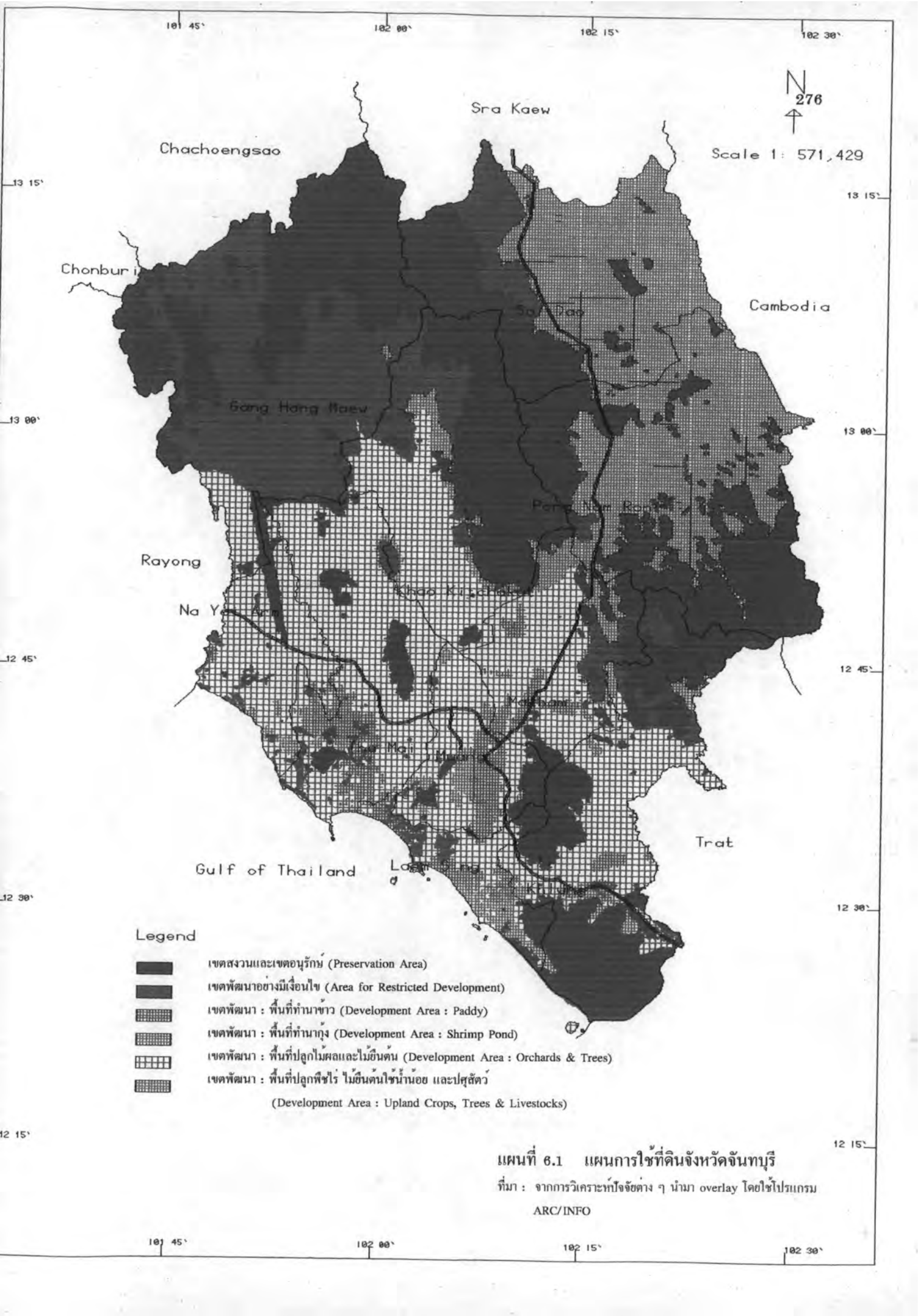
1) เขตอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง คืออุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของกิ่งอำเภอแก่งหางแมว อุทยานแห่งชาติป่าเขาศิขรภูฏ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว เขาสระบาป อยู่ระหว่างด้านตะวันออกของอำเภอเมืองจันทบุรี และด้านตะวันตกของอำเภอขลุง มีเนื้อที่ 97,656.25 ไร่

2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ซึ่งมีพื้นที่อยู่ในเขต 2 อำเภอและ 1 กิ่งอำเภอ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณกิ่งอำเภอเขาศิขรภูฏ บางส่วนของอำเภอสอยดาว และอำเภอโป่งน้ำร้อน มีพื้นที่ 475,011 ไร่

3) พื้นที่ป่าชายเลน เป็นพื้นที่ลุ่มปากแม่น้ำและริมฝั่งทะเลตอนล่างของจังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องรักษาสภาพป่าเอาไว้ เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติและเพื่อช่วยรักษาระบบนิเวศชายฝั่งทะเล เนื่องจากปัจจุบันได้มีการบุกรุกพื้นที่อย่างหนักเพื่อทำนาถุ้ง จากพื้นที่ประมาณ 143,158.25 ไร่ เหลือเพียง 15,312.50 ไร่ ซึ่งนับว่าน้อยมาก ดังนั้นจึงควรอนุรักษ์ป่าชายเลนที่เหลืออยู่ ฟื้นฟูป่าชายเลนที่เสื่อมสภาพบริเวณริมทะเล ริมฝั่งแม่น้ำ และลำคลองในเขตกิ่งอำเภอนายายอาม อำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง

1.2. เขตพัฒนาอย่างมีเงื่อนไข (Areas for Restricted Development)

เขตที่กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาอย่างมีเงื่อนไข ได้แก่ ที่ดินในเขตป่าสงวน เขตป่าไม้ถาวร และเขตป่าเตรียมการสงวนแห่งชาติ ที่เสื่อมสภาพแล้วมีราษฎรเข้าไปบุกรุกตั้งถิ่นฐาน ถือครองทำกินอยู่ โดยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นเวลานาน จนมีอาชีพไล่ให้ออกจากพื้นที่ดังกล่าวได้ แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่บริเวณนี้เป็นเขตพื้นที่ต้นน้ำของคลองวังโตนด ซึ่งการใช้ที่ดินบริเวณนี้สมควรต้องมีการพัฒนาอย่างรอบคอบ โดยต้องมีเงื่อนไขว่าต้องสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ พื้นที่ดังกล่าวในปัจจุบันอยู่ในความดูแลของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ที่ส่งเสริมการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และป้องกันการสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อการ

แผนที่ 6.1 แผนการใช้ที่ดินจังหวัดจันทบุรี
ที่มา : จากการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ นำมา overlay โดยใช้โปรแกรม
ARC/INFO

5) พื้นที่พัฒนาแหล่งน้ำ จะอยู่บริเวณตอนบนของจังหวัด ซึ่งได้แก่ บริเวณพื้นที่ต้นน้ำของคลองวังโตนคในเขตพื้นที่ป่าสงวนขุนซ่อง และพื้นที่ต้นแม่น้ำจันทบุรีในเขตเทือกเขาสอยดาว พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาให้มีแหล่งเก็บกักน้ำในรูปแบบของอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดเล็กได้หลายแห่ง

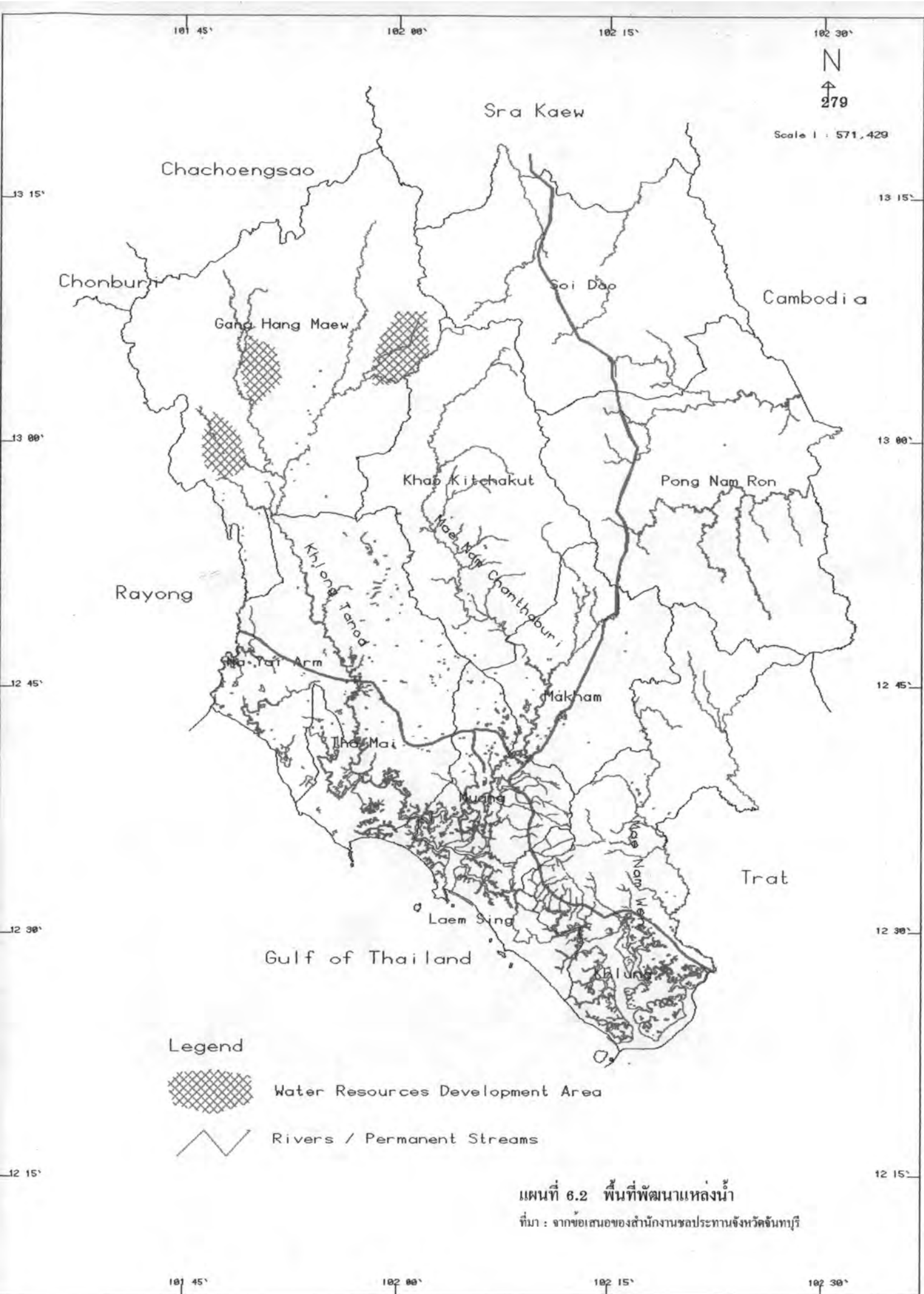
สำหรับพื้นที่พัฒนาแหล่งน้ำ เนื่องจากเป็นข้อเสนอของสำนักงานชลประทานจังหวัดจันทบุรี ซึ่งยังไม่ได้กำหนดลงไปในรายละเอียดอย่างชัดเจนถึงขนาดและขอบเขตของพื้นที่พัฒนาแหล่งน้ำที่แน่นอน ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำเสนอเป็นเพียงบริเวณพื้นที่ที่สมควรให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำโดยประมาณเท่านั้น การนำเสนอข้อมูลในแผนที่ที่ปรากฏจึงใช้การวาดขอบเขตพื้นที่ด้วยมือที่หน้าจอภาพ (แผนที่ 6.2)

5) พื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม รูปแบบและแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมจะสัมพันธ์กับโครงข่ายคมนาคม และศักยภาพทางด้านเกษตรกรรม สามารถแบ่งกลุ่มการพัฒนาอุตสาหกรรมได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้คือ

- อุตสาหกรรมเกี่ยวกับพืชไร่และปศุสัตว์ พื้นที่ทางตอนบนของจังหวัดบริเวณอำเภอสอยดาว และอำเภอโป่งน้ำร้อน เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชไร่ที่สำคัญ และมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นเขตเพาะปลูกพืชไร่ ไม้ผลไม้ยืนต้นที่ใช้น้ำน้อย และปศุสัตว์ อุตสาหกรรมสำคัญที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ได้แก่ โรงงานมันเส้น โรงงานแป้งมัน และไซโลบพืชไร่ ดังนั้นอุตสาหกรรมที่ควรพัฒนาให้มีขึ้น ได้แก่ โรงงานอาหารสัตว์ โรงงานน้ำตาลทราย โรงอบเมล็ดพืช โรงงานแปรรูปเนื้อสัตว์ โรงงานแปรรูปนมและผลิตภัณฑ์จากนม โดยในบริเวณชุมชนทรายขาวจะมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นเขตอุตสาหกรรมเกี่ยวกับพืชไร่และปศุสัตว์

- อุตสาหกรรมเกี่ยวกับพืชไร่ ไม้ผล และไม้ยืนต้น พื้นที่บริเวณกิ่งอำเภอแก่งหางแมว กิ่งอำเภอนายายอาม และอำเภอท่าใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางด้านเกษตรกรรม ทั้งในด้านการเพาะปลูกพืชไร่ และไม้ผลไม้ยืนต้น โดยเฉพาะสวนยางพาราและสวนผลไม้ อุตสาหกรรมสำคัญที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ได้แก่ โรงงานมันเส้น โรงงานทำยางดิบแท่ง โรงงานรมควันยาง โรงงานทำเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือนจากไม้ และโรงงานพริกไทยป่น ดังนั้นอุตสาหกรรมที่ควรพัฒนาให้มีขึ้นในพื้นที่ ได้แก่ โรงงานอาหารสัตว์ โรงงานแปรรูปยางพารา และโรงงานแปรรูปผักและผลไม้ โดยกำหนดให้ชุมชนสุขาภิบาลนายายอามเป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าว

- อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการประมง พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลทางด้านตะวันตกและทางตอนใต้ของจังหวัดเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการประมง ทั้งจากการประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาให้มีอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องจากการประมง โดยกำหนดให้ชุมชนเทศบาลตำบลท่าใหม่ และชุมชนสุขาภิบาลปากน้ำแหลมสิงห์เป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าว อุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิม ได้แก่ โรงงานปลาป่น โรงน้ำแข็ง และอู่ซ่อมเรือประมง อุตสาหกรรมที่ควรพัฒนาให้มีขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรมห้อยเยน

101 45' 102 00' 102 15' 102 30'

N
↑
279

Scale 1 : 571,429

13 15' 13 15'

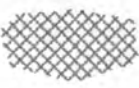

13 00' 13 00'

12 45' 12 45'

12 30' 12 30'

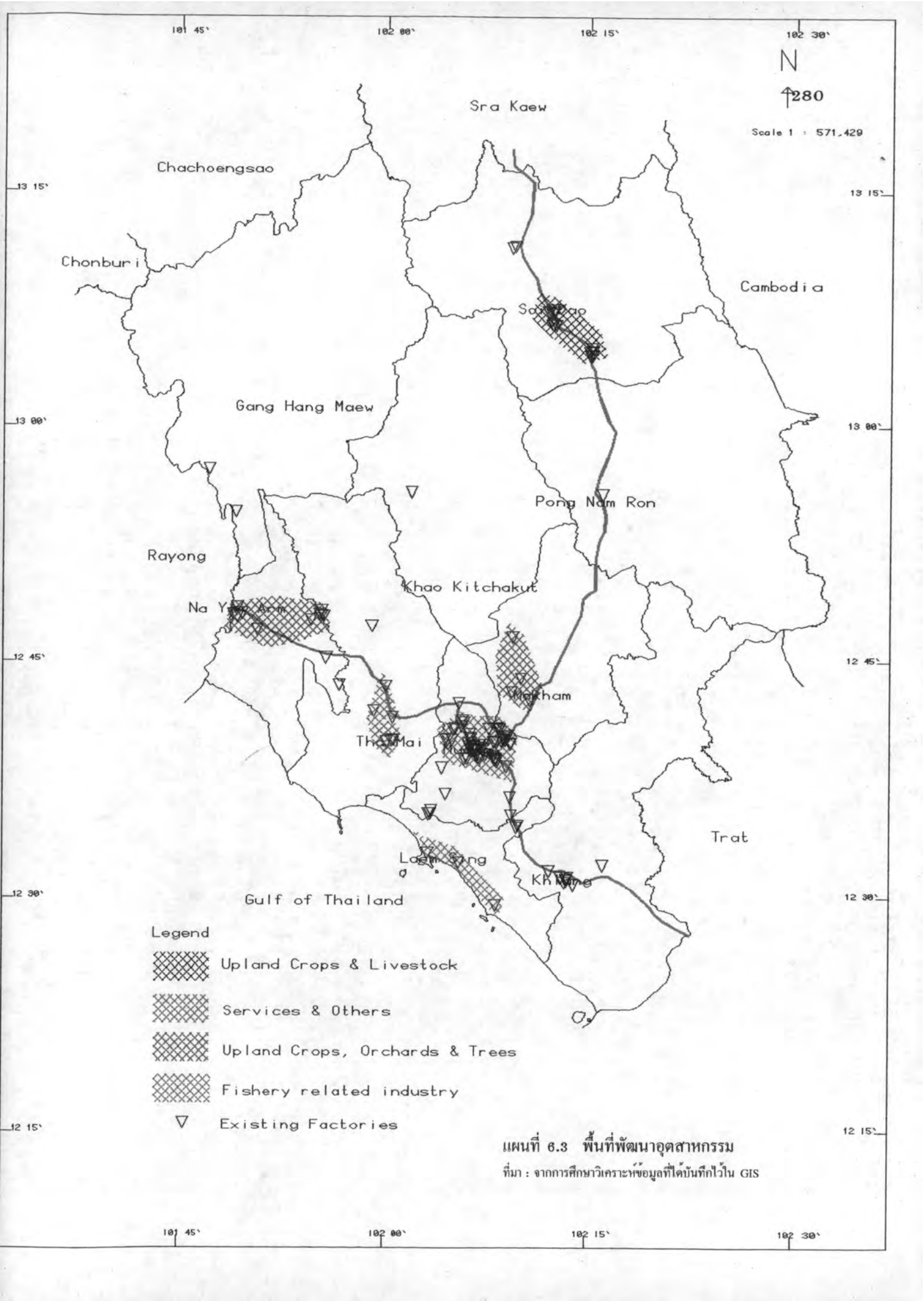
12 15' 12 15'

Legend

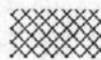
- Water Resources Development Area
- Rivers / Permanent Streams

แผนที่ 6.2 พื้นที่พัฒนาแหล่งน้ำ
ที่มา : จากข้อเสนอของสำนักงานชลประทานจังหวัดจันทบุรี

101 45' 102 00' 102 15' 102 30'

Legend

- Upland Crops & Livestock
- Services & Others
- Upland Crops, Orchards & Trees
- Fishery related industry
- Existing Factories

แผนที่ 6.3 พื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม

ที่มา : จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาทำใน GIS

- อุตสาหกรรมบริการและอื่น ๆ ชุมชนเมืองจันทบุรีและชุมชนท่าใหม่ เหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นเขตอุตสาหกรรมบริการและอื่น ๆ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางด้าน พาณิชยกรรม การบริการ อุตสาหกรรมอัญมณี การบริการการท่องเที่ยว และบริการทางเกษตร อุตสาหกรรมที่ควรพัฒนาให้มากขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรมอัญมณี อุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยว และ อุตสาหกรรมแปรรูปผักและผลไม้

การกำหนดพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าว พิจารณาจากการกระจุกตัวของ ที่ตั้งอุตสาหกรรมตามที่ได้จำแนกประเภทเอาไว้ดังรายละเอียดในบทที่ 4 ประกอบกับการพิจารณาวัตถุดิบ และศักยภาพทางการเกษตรกรรมของพื้นที่ การกำหนดขอบเขตพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมกระทำได้ เช่นเดียวกับพื้นที่พัฒนาแหล่งน้ำ คือ แสดงผลการวิเคราะห์โดยการวาดขอบเขตโดยประมาณของพื้นที่ พัฒนาอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ด้วยมือลงบนจอภาพ (แผนที่ 6.3)

6) พื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดจันทบุรีมีความสมบูรณ์ทางด้านแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ป่าเขา และน้ำตก และยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับจังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้ที่สำคัญ และเมื่อถึงช่วงฤดูผลไม้ ทางจังหวัดจะจัดเทศกาลผลไม้และของดีเมืองจันทน์ มีการนำเที่ยวชมสวนผลไม้ ทำให้มีนักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวในช่วงนี้กันมาก ทำให้จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงในด้าน การท่องเที่ยวจังหวัดหนึ่ง อย่างไรก็ตาม รูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัดยังไม่เป็นระบบที่เหมาะสม เนื่องจากยังขาดศูนย์กลางและรูปแบบแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน อีกทั้งการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ยังขาดเส้นทางเชื่อมโยงที่ทั่วถึงและสภาพเส้นทางบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐาน มีสถานที่ท่องเที่ยวหลาย แห่งในจังหวัดควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้มีบทบาททางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ

- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี โดยเน้นการรักษาคุณค่าทางธรรมชาติที่คงาม และสถานที่ที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
- การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-tourism) เพื่อเป็นการอนุรักษ์และควบคุมสภาพแวดล้อมของสถานที่ที่มีความงดงามตามธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงโดยสามารถเดินทางเป็นวงรอบได้
- ส่งเสริมกิจกรรมที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่พักแรม ร้านขายของที่ระลึก และจัดให้มีศูนย์กลางการบริการการท่องเที่ยวของจังหวัด และศูนย์บริการการท่องเที่ยวทั้งในเมืองและในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ เพื่อบริการข้อมูลต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

- ประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น งานของดีเมืองจันทน์ วันผลไม้ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับอัญมณีหรือหัตถกรรมพื้นบ้าน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเชิญชวนนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นให้มาเที่ยวจังหวัดจันทบุรีมากขึ้น

เมื่อพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรี จะสามารถจัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเมืองฯ-แหลมสิงห์ แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากกว่าบริเวณอื่น ๆ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติทั้งที่เป็นป่าเขา น้ำตก และชายหาดรวมอยู่ด้วย

- กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอำเภอท่าใหม่ แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ โดยทางตอนล่างเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด ภูเขา น้ำตก และคอนบนจะเป็นศาสนสถานที่สำคัญ

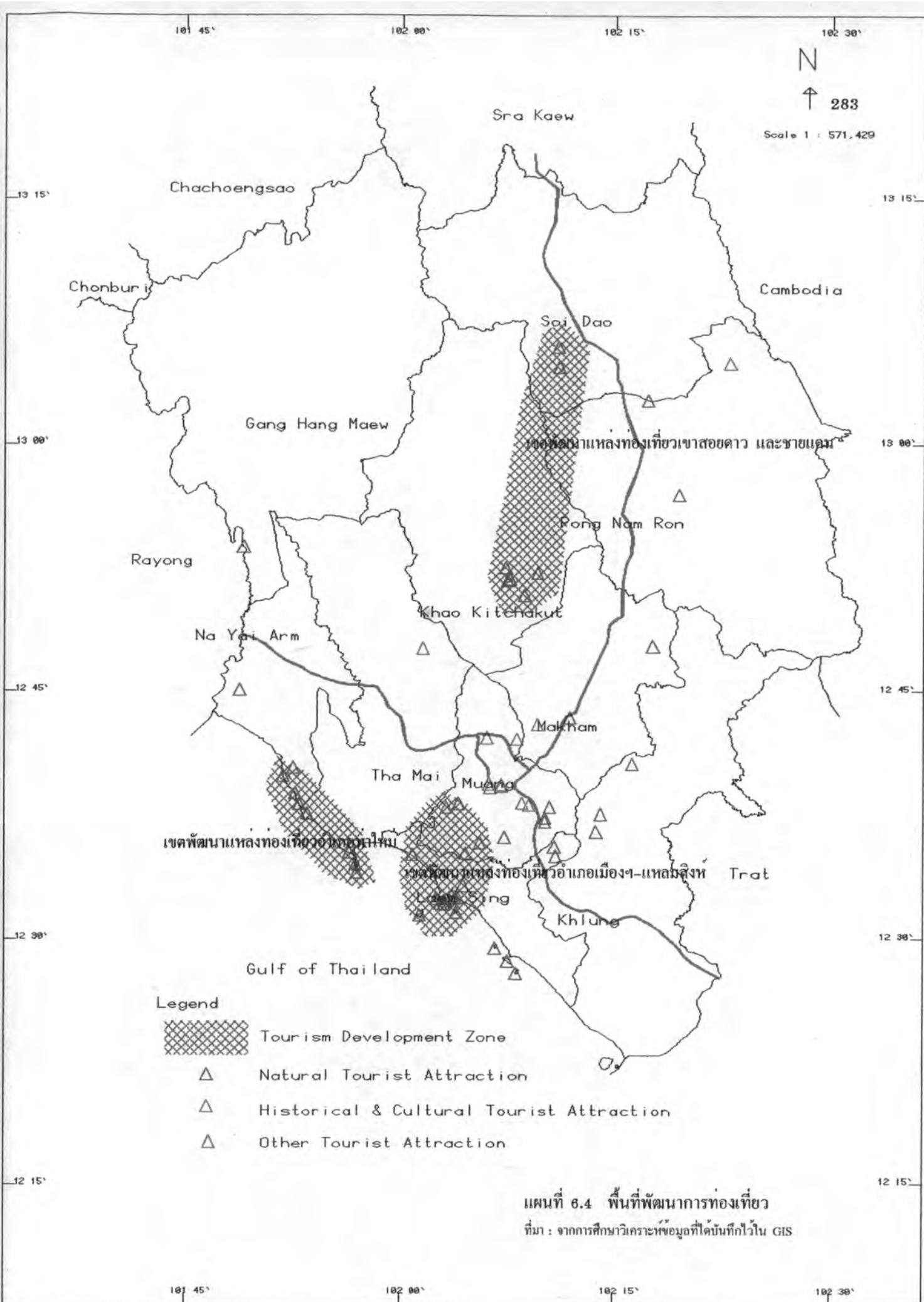
- กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเขาสอยดาว และชายแดน เป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงและสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี และนครนายก รวมทั้งการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยด้วย

การแสดงผลการจัดกลุ่มการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวดังกล่าว ทำได้โดยวิธีการเดียวกันกับพื้นที่พัฒนาแหล่งน้ำ และพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม (แผนที่ 6.4)

จากการจัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้สามารถกำหนดรูปแบบ และเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจเลือกได้ตามความสนใจและระยะเวลาที่มีให้สำหรับการท่องเที่ยวได้ โดยมีแนวทางการพัฒนาได้เป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

- แบบเข้าไป-เย็นกลับ รูปแบบการท่องเที่ยวแบบนี้จะมีทั้งที่เป็นการเริ่มต้นเดินทางจากจังหวัดอื่นและเริ่มต้นจากในจังหวัดจันทบุรีเอง โดยในแบบแรกอาจเป็นการนำเที่ยวร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่น ๆ ด้วย ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัดเขาสุกิม น้ำตกพลิ้ว ดึกแดง คุกขี้ไก่ แหลมสิงห์ และโอเอซิสซีวิลด์ ส่วนการท่องเที่ยวเฉพาะในจังหวัดสามารถจัดท่องเที่ยวเป็นวงรอบตามกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหรือจะเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะแห่งก็ได้

- แบบพักแรม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องใช้เวลาท่องเที่ยวในจังหวัดมากกว่า 1 วัน มีขายการท่องเที่ยวหลายแบบด้วยกัน อาทิเช่น หากท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวอำเภอเมืองฯ-แหลมสิงห์ สามารถพักแรมได้ที่น้ำตกพลิ้ว หรือที่ตัวเมืองจันทบุรี ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน หากท่องเที่ยวทางคอนบนของจังหวัดในกลุ่มท่องเที่ยวเขาสอยดาวและชายแดนสามารถพักแรมได้ที่น้ำตกเขาสอยดาว หรือที่กระทิงรีสอร์ท ทางตอนล่างของจังหวัดเป็นการท่องเที่ยวในอำเภอท่าใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด มีบริการพักแรมประเภทรีสอร์ตตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น หาดเจ้าหลาว แหลมเสด็จ และคุ้งวิมาน เป็นต้น

แผนที่ 6.4 พื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยว
ที่มา : จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาใช้ใน GIS

1.4. มาตรการตามแผนการใช้ที่ดิน

เพื่อให้เป็นไปตามแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดมาตรการในการดำเนินงานและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

1) พื้นที่ป่าบก เป็นพื้นที่ป่าที่ยังคงสภาพป่าอย่างสมบูรณ์หรือเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารที่ถูกบุกรุกทำลาย ทั้งในเขตป่าอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตเตรียมการสงวนแห่งชาติ และป่าสมบูรณ์ในพื้นที่นอกเขตดังกล่าว ควรดำเนินการตามมาตรการที่สำคัญ ดังนี้

- ป้องกันการลักลอบทำลายป่าอย่างเข้มงวดกวดขัน มิให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม

- พื้นที่ป่าสมบูรณ์ที่เหลือ ที่ยังมีได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าเตรียมการฯ) ควรเร่งทำการประกาศเพื่อรักษาพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ที่เหลืออยู่ก่อนจะมีการบุกรุกทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งได้แก่ พื้นที่ป่าเตรียมการสงวนแห่งชาติป่าโป่งน้ำร้อน

- พื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธารที่ถูกทำลายบริเวณป่าเขาสอยดาว และป่าขุนซ่อง ซึ่งเป็นพื้นที่เขตต้นน้ำของแม่น้ำจันทบุรีและคลองวังโตนด

- หลีกเลี่ยงการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณป่าสมบูรณ์ทุกรูปแบบ ถ้ามีความจำเป็นที่ต้องใช้ทรัพยากรป่าไม้หรือทรัพยากรอื่น ๆ จะต้องมีการศึกษาและควบคุมวิธีปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเสมอ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ กรมป่าไม้ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2) พื้นที่ป่าชายเลน นอกจากจะใช้มาตรการการจัดการเช่นเดียวกับมาตรการในพื้นที่ป่าบกแล้ว จะต้องมีการฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายให้กลับสู่ความสมบูรณ์ เพื่อช่วยรักษาระบบนิเวศวิทยาชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะช่วยรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ปู กุ้ง หอย ปลา ฯลฯ ให้คงความสมบูรณ์อยู่ต่อไป ทั้งนี้อยู่ในความรับผิดชอบดำเนินการโดยป่าไม้จังหวัด หน่วยพิทักษ์ป่าชายเลนและอำเภอ

3) พื้นที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ควรมีมาตรการสำคัญ ๆ ดังนี้

- ส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เช่น เงาะ ทุเรียน และยางพาราพันธุ์ดี

- จัดสร้างแหล่งน้ำสำหรับพื้นที่ปลูกไม้ผล เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง

- ส่งเสริมการปลูกพืชหลายชนิด แบบไร่นาสวนผสม

- ควบคุมมิให้มีการขยายพื้นที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นเข้าไปในเขตป่าไม้ที่ยังคงสภาพความสมบูรณ์อยู่

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่นี้ ได้แก่ เกษตรจังหวัด
เกษตรอำเภอ ชลประทานจังหวัด ฯลฯ

4) พื้นที่ปลูกพืชไร่และไม่ขึ้นต้นไม้ใช้น้ำน้อย เนื่องจากสภาพพื้นที่โดยทั่วไป
ของจังหวัดเป็นที่ราบลูกคลื่นถึงลูกคลื่นลอนชัน มีแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่น้อย จึงควรมีมาตรการในการ
พัฒนาพื้นที่ดังนี้

- ส่งเสริมการเกษตรกรรมที่ใช้น้ำน้อย เช่น พืชไร่ พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์ ไม้
ผล และไม่ขึ้นต้นไม้ใช้น้ำน้อย ได้แก่ ยางพารา มะขามหวาน และลำไย เป็นต้น
- สำหรับในบริเวณที่มีแหล่งน้ำอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ผล
- ควบคุมมิให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในการเกษตรกรรมหรือเพื่อ
กิจกรรมใด ๆ

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่นี้ ได้แก่ เกษตรจังหวัด
เกษตรอำเภอ ชลประทานจังหวัด ฯลฯ

5) พื้นที่ทำนา เนื่องจากพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวของจังหวัดจันท-
บุรีมีค่อนข้างจำกัด และปัจจุบันได้เปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่สวนผลไม้และนาทุ่งเป็นจำนวนมาก ผลผลิต
ข้าวที่ได้จึงไม่พอสำหรับการเลี้ยงประชากรของจังหวัด ดังนั้น จึงควรมีมาตรการในการใช้ที่ดินในพื้นที่
นี้ ดังนี้

- กำหนดมาตรการในการรักษาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับทำนา มิให้มีการนำ
ไปใช้ประโยชน์หรือเปลี่ยนสภาพเป็นการใช้ประโยชน์อย่างอื่นที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่น้อยกว่า ทั้ง
นี้เพื่อให้เป็นแหล่งผลิตอาหารซึ่งสามารถเลี้ยงประชากรในพื้นที่ได้
- เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำและระบบคูคลองชลประทานในบริเวณพื้นที่ทำนา
ข้าวเพื่อส่งเสริมการผลิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- เร่งรัดประสิทธิภาพในการผลิต ปรับปรุงบำรุงดินและพันธุ์ข้าว เพื่อผลิต
ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตร
อำเภอ และชลประทานจังหวัด

6) พื้นที่นาทุ่ง จากการที่มีการบุกรุกทำลายป่าชายเลนลงเป็นจำนวนมาก ควรมี
มาตรการสำหรับป้องกันการบุกรุกป่าชายเลน ดังนี้

- แนะนำและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ถึงผลกระทบจากการทำลายป่า
ชายเลนที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ
- แนะนำและส่งเสริมให้ประชาชนหันมาทำนาทุ่งแบบธรรมชาติ โดยคำนึง
ถึงสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ ในเขตป่าชายเลนจะให้การส่งเสริมเฉพาะในพื้นที่เขตเศรษฐกิจ ข. ซึ่ง
ทางการอนุญาตให้ทำประโยชน์ได้เท่านั้น

- เร่งดำเนินการฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนในเขตเศรษฐกิจ ก. ที่ถูกทำลายและอนุรักษ์พื้นที่ที่ยังคงสภาพไว้ ซึ่งเป็นวิถีทางธรรมชาติที่จะช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เกิดความเสื่อมโทรม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ป่าไม้จังหวัด และหน่วยพิทักษ์ป่าชายเลน

7) พื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม ควรมีมาตรการที่สำคัญในการพัฒนา ดังนี้

- เร่งพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตทางการเกษตร เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบเพื่อใช้ป้อนโรงงานอุตสาหกรรม

- ควบคุมให้อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นประเภทอุตสาหกรรมเบาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตร ได้แก่ อุตสาหกรรมผลไม้และผักกระป๋อง อุตสาหกรรมผลิตเครื่องคั้นจากผลไม้และผัก (วานหางจระเข้) อุตสาหกรรมผลิตน้ำยางข้น อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารา อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมการผลิตปุ๋ย อุตสาหกรรมแปรรูปเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์นม อุตสาหกรรมอบพืชไร่และไซโล ฯลฯ และส่งเสริมอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการประมง ได้แก่ อุตสาหกรรมห้องเย็น อาหารทะเลแช่แข็ง และอาหารทะเลกระป๋อง เป็นต้น

- ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตของที่ระลึก และผลิตภัณฑ์พื้นเมือง (กก)

- เร่งดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำใช้เพื่อการอุตสาหกรรม โดยระมัดระวังมิให้เกิดความขัดแย้งกับแหล่งน้ำใช้เพื่อการเกษตรกรรม

- เร่งพัฒนาระบบสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการสนับสนุนการลงทุนในท้องถิ่นและรักษาสภาพแวดล้อม

- เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมอัญมณีและการเจียรไนให้มีการขยายตัวมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้และเงินทุนหมุนเวียนให้แก่ท้องถิ่น และเพิ่มโอกาสในการจ้างงานแก่ประชาชนในพื้นที่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ได้แก่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ชลประทานจังหวัด พาณิชยจังหวัด ฯลฯ

8) พื้นที่พัฒนาแหล่งน้ำ

พื้นที่ทางตอนบนและตอนกลางของจังหวัดจันทบุรีมีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชไร่ จากสภาพพื้นที่ของพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลอนลูกฟูกที่มีระดับความสูงของพื้นที่มากกว่าเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาระบบชลประทานโดยคลองส่งน้ำ ประกอบกับพื้นที่ที่มีความลาดเอียงสูง การไหลบ่าของน้ำจึงเป็นไป

อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้ง และปัญหาน้ำท่วมจากเหตุผลดังกล่าว สามารถกำหนดมาตรการในการพัฒนาแหล่งน้ำ ดังนี้

- สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดเล็กในพื้นที่ต้นน้ำคลองวังโดนด ให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ในฤดูแล้ง และบรรเทาการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ตอนกลางและตอนล่างของจังหวัด

- เร่งสร้างทำนบ เขื่อนฝาย ตามแนวลำน้ำสายหลักและลำน้ำสาขาของจังหวัด เพื่อชลอการไหลของน้ำและเพิ่มขีดความสามารถของระบบชลประทานเพื่อการเกษตรในที่สูง

- เร่งพัฒนาและศึกษาความเหมาะสมในการเพิ่มปริมาณการขุดเจาะบ่อนบาดาลในบริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพน้ำใต้ดินเพียงพอ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ได้แก่ สำนักงานชลประทานจังหวัด และหน่วยราชการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

9) พื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยว

จากการที่จังหวัดจันทบุรีมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายอันประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และอื่น ๆ อีกทั้งยังมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น เป็นศูนย์กลางการผลิตผลไม้ที่สำคัญ เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก และอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครโดยการคมนาคมทางบก ดังนั้น จึงสมควรกำหนดมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด ดังนี้

- เร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสถานที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้คงสภาพสวยงาม และการบูรณะปรับปรุงสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมให้ดีขึ้น ทั้งนี้ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องด้วยการจัดวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและธุรกิจการท่องเที่ยวของภาคเอกชน

- เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ให้ได้มาตรฐาน ทั้งนี้การพัฒนาจำเป็นต้องปรับปรุงการบริการเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่งและการอำนวยความสะดวก ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการบริการด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวและธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่ของจังหวัด

- เร่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมการลงทุนด้านกิจการโรงแรมและที่พักแรมที่ได้มาตรฐาน การยกระดับมาตรฐานร้านค้าและร้านอาหาร รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพและมาตรการในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

- พัฒนากิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมประกอบการท่องเที่ยว การส่งเสริมหัตถกรรมพื้นบ้าน (การทอกก) และอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เกี่ยวกับการผลิตของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ รวมทั้งการฟื้นฟู ปรับปรุง และส่งเสริม

การจัดเทศกาลของท้องถิ่น เช่น เทศกาลวันผลไม้และของดีเมืองจันทน์ ทั้งนี้ ควรมีการจัดตั้งศูนย์ท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยศูนย์ข้อมูลและบริการข่าวสารการท่องเที่ยว ศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก และศูนย์ส่งเสริมศิลปหัตถกรรมพื้นฐาน และควรระดมสื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดจันทบุรี และหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

2. แผนระบบชุมชน

จากการจัดลำดับความสำคัญของชุมชนจังหวัดจันทบุรี ในปี พ.ศ. 2536 สามารถจัดลำดับชุมชนได้เป็น 4 ลำดับ คือ ชุมชนลำดับที่ 1 มี 1 แห่ง คือ ชุมชนเมืองจันทบุรี เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญในระดับอนุภาค มีบทบาทด้านพาณิชย์กรรม การบริการ การบริหาร การปกครอง ชุมชนลำดับที่ 2 มี 5 แห่ง ได้แก่ ชุมชนเทศบาลเมืองขลุง ชุมชนเทศบาลตำบลท่าใหม่ ชุมชนสุขาภิบาลจันทนิมิต ชุมชนสุขาภิบาลท่าช้าง และชุมชนสุขาภิบาลทรายขาว เป็นศูนย์กลางรองของจังหวัด มีบทบาทด้านพาณิชย์กรรม และการบริการแก่พื้นที่ภายในอำเภอและอำเภอใกล้เคียง ชุมชนลำดับที่ 3 มี 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชนสุขาภิบาลหนองคล้า สุขาภิบาลนายายอาม และสุขาภิบาลพลับพลาจารย์ เป็นศูนย์กลางระดับอำเภอ มีบทบาทด้านพาณิชย์กรรม การบริการ แก่พื้นที่ในอำเภอและเขตติดต่อใกล้เคียง ชุมชนลำดับที่ 4 มี 6 แห่ง ได้แก่ ชุมชนสุขาภิบาลพลั่ว สุขาภิบาลโป่งน้ำร้อน สุขาภิบาลมะขาม สุขาภิบาลปากน้ำแหลมสิงห์ สุขาภิบาลบางกะจะ และสุขาภิบาลหนองบัว เป็นศูนย์กลางการให้บริการแก่พื้นที่ในเขตสุขาภิบาลและชนบทโดยรอบ

จากโครงสร้างของระบบชุมชนจังหวัดจันทบุรี ที่ประกอบด้วยชุมชนรวมทั้งสิ้น 15 แห่งนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนเมือง 13 แห่ง กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ราบทางตอนใต้ของจังหวัดตามแนวทางหลวงแผ่นดินสายหลักของจังหวัด ขณะที่ชุมชนที่เหลืออีก 2 แห่ง ทำหน้าที่ให้บริการแก่พื้นที่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ส่วนพื้นที่ในชนบททางตอนเหนือ ตอนกลางและตะวันออกยังขาดชุมชนศูนย์กลางให้บริการ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาเมืองในจังหวัดจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาชุมชนขนาดเล็กที่เหมาะสมขึ้นเป็นศูนย์กลางให้บริการปัจจัยพื้นฐานแก่ประชากรในพื้นที่ชนบท และพัฒนาชุมชนเมืองที่มีความพร้อมและมีแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงขึ้นเป็นชุมชนศูนย์กลางลำดับรองจากศูนย์กลางหลักของจังหวัด เพื่อแบ่งเบาภาระการให้บริการ แนวทางการพัฒนาดังกล่าวจะช่วยให้เกิดการกระจายบริการและความเจริญให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด สำหรับช่วงระยะเวลาในการยกระดับชุมชนขึ้นนั้น จะแตกต่างกันขึ้นกับศักยภาพของชุมชน นโยบายการพัฒนา โครงการพัฒนาและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ซึ่งจะกระตุ้นการขยายตัวของชุมชนแตกต่างกันออกไป กล่าวโดยสรุปในการศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายด้านระบบชุมชนดังต่อไปนี้

- พัฒนาระบบการทำงานของชุมชน โดยยกระดับชุมชนในลำดับรองลงไปให้มีความเจริญ และสามารถรองรับกิจกรรมการพัฒนาต่อเนื่องจากชุมชนเมืองขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- พัฒนาชุมชนเมืองที่มีศักยภาพในบริเวณที่ยังขาดแคลน เพื่อให้เกิดระบบชุมชนที่สมดุลและมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการกระจายความเจริญออกไปเป็นลำดับสู่พื้นที่ชนบท

2.1. ระบบชุมชนในอนาคต

เพื่อให้ระบบชุมชนสามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด ตามนโยบายดังกล่าวข้างต้น ในปี พ.ศ. 2554 จังหวัดจันทบุรีจะมีชุมชนรวมทั้งสิ้น 18 แห่ง โดยมีสัดส่วนชุมชนลำดับที่ 1 : 2 : 3 : 4 จากเดิมเท่ากับ 1 : 5 : 3 : 6 เป็น 1 : 5 : 7 : 5 ระบบชุมชนในอนาคตนี้นอกจากจะส่งเสริมให้ชุมชนมีการกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอแล้ว ผู้ศึกษายังได้เสนอแนะให้มีการยกระดับชุมชนให้เกิดความต่อเนื่องในการรองรับและกระจายความเจริญจากชุมชนหลักสู่ชุมชนรองและพื้นที่ชนบท

ข้อเสนอในการยกระดับชุมชนระหว่างปี พ.ศ. 2536-2554 มีดังนี้

1) พัฒนาชุมชนจันทนิมิตและชุมชนท่าช้าง ต่อเนื่องกับชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 โดยมีนโยบายและแนวทางการพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกับชุมชนเทศบาลเมืองจันทบุรีในฐานะเป็นศูนย์กลางหลักของจังหวัด และพัฒนาชุมชนพลี ชุมชนโป่งน้ำร้อน ชุมชนปากน้ำแหลมสิงห์ และชุมชนมะขาม จากชุมชนลำดับที่ 4 ขึ้นเป็นชุมชนลำดับที่ 3 เพื่อให้บริการแก่พื้นที่ทางตะวันออกและตอนใต้ของจังหวัด

2) พัฒนาบริเวณที่มีศักยภาพในการจัดตั้งเป็นชุมชนใหม่ซึ่งมีจำนวน 3 แห่ง โดยเสนอแนะให้มีการจัดตั้งชุมชนขึ้นใหม่ 3 แห่ง คือ ชุมชนเกาะเปร็ด-หนองขี้ม (อำเภอแหลมสิงห์) ชุมชนทับช้าง (อำเภอสอยดาว) และชุมชนแก่งหางแมว (กิ่งอำเภอแก่งหางแมว) โดยจัดตั้งขึ้นเป็นชุมชนขนาดเล็กหรือชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 4

จากการพัฒนาเพื่อยกระดับชุมชนตามศักยภาพ แนวโน้ม ตลอดจนนโยบายการพัฒนาประเทศและจังหวัด สามารถสรุปความสำคัญของชุมชนในปี พ.ศ. 2554 ได้เป็น 4 ลำดับ ดังนี้ คือ (แผนที่ 6.5)

1) ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 มี 1 แห่ง คือ ชุมชนเมืองจันทบุรี-จันทนิมิต-ท่าช้าง มีขนาดประชากรประมาณ 142,910 คน มีขอบเขตการให้บริการระดับอนุภาค เป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรม ตลาดอัญมณีระดับประเทศ บริการด้านสาธารณสุข การศึกษา การบริการ และการบริหารการปกครอง

2) ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 2 มี 5 แห่ง คือ ชุมชนขลุ่ย ชุมชนท่าใหม่ และชุมชนทรายขาว มีขนาดประชากรประมาณ 15,750-29,390 คน (โดยที่ชุมชนอีก 2 แห่ง คือ ชุมชนจันทนิมิต และชุมชนท่าช้าง ถูกยกฐานะให้พัฒนาต่อเนื่องกับชุมชนเมืองจันทบุรี) โดยชุมชนขลุ่ยเป็น

101 45'

102 00'

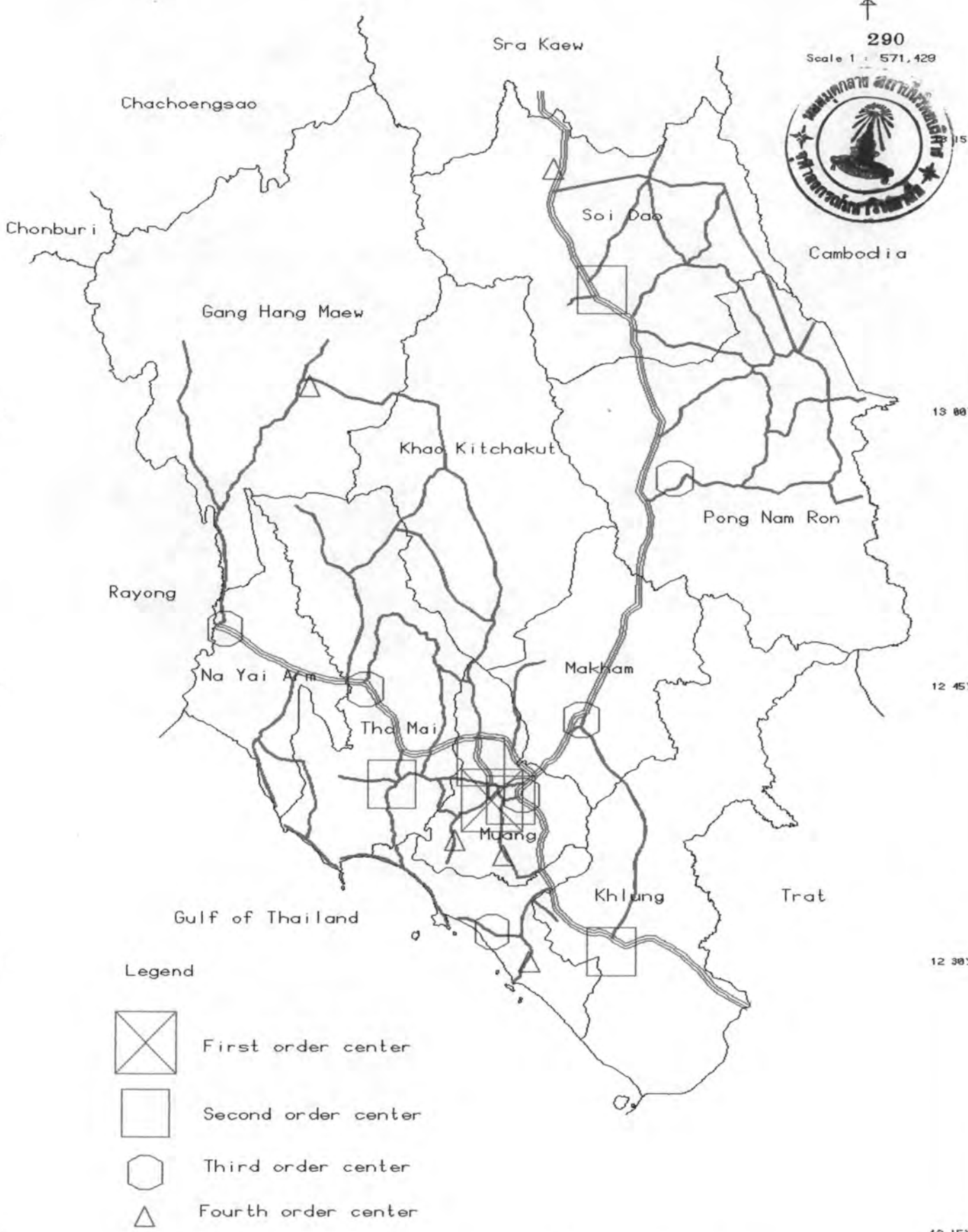
102 15'

102 30'

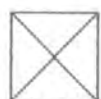

290

Scale 1 : 571,429

Legend

First order center

Second order center

Third order center

Fourth order center

แผนที่ 6.5 ระบบชุมชน พ.ศ. 2554
ที่มา : จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ใน GIS

101 45'

102 00'

102 15'

102 30'

ศูนย์กลางพาณิชย์และบริการการเกษตร ให้บริการแก่พื้นที่ทางตอนใต้ของจังหวัด ชุมชนทรายขาวเป็นศูนย์กลางบริการการเกษตร แหล่งรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรของพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ตลอดจนอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตรจำพวกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ส่วนชุมชนท่าใหม่เป็นศูนย์กลางบริการการเกษตร และสินค้าที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว

3) ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 3 มี 7 แห่ง คือ ชุมชนหนองคล้า ชุมชนปากน้ำแหลมสิงห์ ชุมชนนายายอาม ชุมชนพลับพลาจารย์ ชุมชนโป่งน้ำร้อน ชุมชนพลั่ว และชุมชนมะขาม มีขนาดประชากรประมาณ 3,990-18,680 คน ชุมชนบางแห่งเป็นศูนย์กลางอำเภอ บางแห่งที่ไม่ได้เป็นที่ตั้งของอำเภอ แต่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจรองจากชุมชนลำดับที่ 2 ชุมชนที่มีบทบาทด้านศูนย์กลางบริการการท่องเที่ยว เช่น ชุมชนพลั่ว ชุมชนปากน้ำแหลมสิงห์

4) ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 4 มี 5 แห่ง คือ ชุมชนบางกะจะ ชุมชนหนองบัว ชุมชนเกาะเปริด-หนองขี้มู ชุมชนทับช้าง ชุมชนแก่งหางแมว มีขนาดประชากรประมาณ 1,500-11,490 คน ชุมชนในกลุ่มนี้มีทั้งชุมชนสุขาภิบาลเดิม และที่เสนอแนะขึ้นใหม่เพื่อให้เกิดระบบชุมชนที่สมบูรณ์ สามารถให้บริการพื้นที่ทั้งจังหวัด ชุมชนส่วนใหญ่มีบทบาทหลักเป็นศูนย์กลางบริการการเกษตร โดยชุมชนหนองบัวเป็นแหล่งพักอาศัยรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองจันทบุรี ชุมชนเกาะเปริด-หนองขี้มู มีบทบาทด้านบริการทางการประมงและอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตประมง เนื่องจากทำเลที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล มีท่าเทียบเรือประมงและบริเวณโดยรอบเป็นพื้นที่นาทุ่ง เป็นชุมชนที่มีความพร้อมด้านวัตถุดิบและการเข้าถึง ชุมชนตอนบนจะเป็นศูนย์กลางให้บริการทางการเกษตรแก่พื้นที่โดยรอบ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชไร่ขนาดใหญ่ของจังหวัด

2.2. บทบาทและหน้าที่ของชุมชน

เพื่อให้ชุมชนทำงานเป็นระบบที่สอดคล้องต่อเนื่องตามเป้าหมาย ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของชุมชน ตามศักยภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยแวดล้อมที่เหมาะสม สามารถจัดกลุ่มชุมชนตามหน้าที่หลักที่สำคัญได้ดังนี้ คือ

1) ชุมชนศูนย์กลางพาณิชย์ บริการ และอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ได้แก่ ชุมชนเมืองจันทบุรี-จันทนิมิต-ท่าช้าง มีบทบาทเป็นศูนย์กลางบริการทางการค้า การเงิน การธนาคาร สาธารณสุขและการศึกษา ส่วนชุมชนบางกะจะ ชุมชนหนองบัว จะมีอุตสาหกรรมในครัวเรือนด้านการเจียรไนพลอย เพื่อบริการให้กับธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับในตัวเมือง

2) ชุมชนศูนย์กลางพาณิชย์กรรมและบริการการเกษตร ได้แก่ ชุมชนขลุ้ง เป็นศูนย์กลางของพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการทางค้าพาณิชย์กรรม การเงิน การธนาคาร สาธารณสุข ขอบเขตการให้บริการจะจำกัดอยู่เฉพาะภายในเขตพื้นที่อำเภอขลุ้ง โดยชุมชนใกล้เคียงจะอยู่ในเขตอิทธิพลของชุมชนจันทบุรี-จันทนิมิต-ท่าช้าง เป็นส่วนใหญ่เนื่องจากการเข้าถึงสะดวก มีความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า

ตารางที่ 6.1 บทบาทหน้าที่หลักของชุมชนเมืองของจังหวัดจันทบุรี พ.ศ. 2554

บทบาทหลัก	ชื่อชุมชน	ลำดับชุมชน	ที่ตั้งชุมชน
ศูนย์กลางพาณิชย์กรรม การบริการ และ อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	- ชุมชนเมืองจันทบุรี	1	อำเภอเมืองฯ
	- ชุมชนท่าช้าง	2	อำเภอเมืองฯ
	- ชุมชนจันทน์มิต	2	อำเภอเมืองฯ
	- ชุมชนบางกะจะ	4	อำเภอเมืองฯ
	- ชุมชนหนองบัว	4	อำเภอเมืองฯ
ศูนย์กลางพาณิชย์กรรมและบริการการเกษตร	- ชุมชนขลุง	2	อำเภอขลุง
ศูนย์กลางบริการการเกษตรและอุตสาหกรรม แปรรูปการเกษตร	- ชุมชนทรายขาว	2	อำเภอสอยดาว
	- ชุมชนนายายอาม	3	กิ่งอำเภอนายายอาม
	- ชุมชนเกาะเปริด-หนองขี้ม *	4	อำเภอแหลมสิงห์
	- ชุมชนมะขาม	3	อำเภอมะขาม
	- ชุมชนพลับพลานารายณ์	3	อำเภอเมืองฯ
ศูนย์กลางบริการทางการเกษตรและการท่องเที่ยว	- ชุมชนท่าใหม่	2	อำเภอท่าใหม่
	- ชุมชนพลั่ว	3	อำเภอขลุง
	- ชุมชนปากน้ำแหลมสิงห์	3	อำเภอแหลมสิงห์
ศูนย์กลางบริการการเกษตร	- ชุมชนหนองคลา	3	อำเภอท่าใหม่
	- ชุมชนโป่งน้ำร้อน	3	อำเภอโป่งน้ำร้อน
	- ชุมชนทับช้าง *	4	อำเภอสอยดาว
	- ชุมชนแก่งหางแมว *	4	กิ่งอำเภอแก่งหางแมว

หมายเหตุ : * ชุมชนเสนอแนะตั้งใหม่

3) ชุมชนศูนย์กลางบริการการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ได้แก่ ชุมชนทรายขาว ชุมชนนายายอาม ชุมชนเกาะเปริด-หนองขี้ม ชุมชนมะขาม ชุมชนพลับพลานารายณ์ เนื่องจากพื้นที่โดยรอบชุมชนเหล่านี้เป็นแหล่งวัตถุดิบทางการเกษตรขนาดใหญ่ คือ พื้นที่โดยรอบชุมชนทรายขาวเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชไร่ จำพวกข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง เหมาะที่จะตั้งไซโล และโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิต ชุมชนนายายอามเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตการเกษตรจากพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัด ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกยางพาราและพืชไร่อื่น ๆ ชุมชนมะขามและชุมชนพลับพลานารายณ์ เป็นชุมชนที่ล้อมรอบด้วยพื้นที่สวนผลไม้ มีการคมนาคมสะดวก มีศักยภาพที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง ชุมชนเกาะเปริด-หนองขี้ม มีบทบาทเป็นศูนย์กลางบริการทางการประมง เนื่องจากทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบและเข้าถึงได้สะดวก สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตประมงที่มีอยู่ให้ครบวงจรมากยิ่งขึ้น

การส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปเหล่านี้ นอกจากการจัดการหาพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่เกษตรกรรมประเภทสวน

ผลไม้ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของจังหวัดแล้ว ยังจะต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงการให้บริการไฟฟ้า โทรศัพท์ และแหล่งน้ำ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นด้วย

4) ชุมชนศูนย์กลางบริการการเกษตรและการท่องเที่ยว ได้แก่ ชุมชนท่าใหม่ ชุมชนพลีว ชุมชนปากน้ำแหลมสิงห์ นอกจากบทบาทด้านบริการการเกษตรแล้ว ชุมชนเหล่านี้ยังให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด เช่น น้ำตกพลีว แหลมเสด็จ เจ้าหลาว น้ำตกกระทิง หาดแหลมสิงห์ การพัฒนาชุมชนเหล่านี้ควรเน้นบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ให้เป็นไปโดยสะดวก ตลอดจนการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว สำหรับชุมชนท่าใหม่สามารถพัฒนาศูนย์จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกก และผลไม้แปรรูป

5) ชุมชนศูนย์กลางบริการการเกษตร ได้แก่ ชุมชนหนองคล้า ชุมชนโป่งน้ำร้อน ชุมชนทับช้าง และชุมชนแก่งหางแมว โดยชุมชนเหล่านี้จะเป็นตลาดท้องถิ่นที่รวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเบื้องต้น คือ พืชไร่ทางตอนบนและตะวันออกของจังหวัด ไม่ผลจาก พื้นที่ตอนกลางและตอนใต้ของจังหวัด เพื่อส่งต่อตลาดกลางการเกษตรต่อไป นอกจากนี้ยังให้บริการด้านการค้าจำพวกของชำ วัสดุ อุปกรณ์ทางการเกษตร ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์เคมี ตลอดจนเป็นแหล่งส่งเสริมเผยแพร่ข่าวสารในการเพิ่มผลผลิตและการตลาดแก่พื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบ

3. แผนโครงการคมนาคม

3.1. การคมนาคมทางบก

การคมนาคมขนส่งของจังหวัดจันทบุรี มีโครงข่ายคมนาคมทางถนนที่ใช้เชื่อมโยงติดต่อระหว่างจังหวัดต่าง ๆ กับพื้นที่ชุมชนภายในจังหวัดได้ดังนี้

1) ถนนสายหลัก เป็นเส้นทางสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด และมีปริมาณการจราจรสูง ได้แก่

- เส้นทางในแนวตะวันตก-ตะวันออก ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 จากอำเภอแกลง จังหวัดระยอง เข้าสู่จังหวัดจันทบุรีทางกิ่งอำเภอนายายอาม อำเภอท่าใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง เข้าสู่เขตอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เส้นทางนี้เป็นเส้นทางหลักในการคมนาคมขนส่ง และมีปริมาณการจราจรสูง คืออยู่ระหว่าง 9,000-14,500 คันต่อวัน ปัจจุบันมีโครงการปรับปรุงขยายเป็น 4 ช่องจราจร

- เส้นทางในแนวเหนือ-ใต้ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 317 เป็นเส้นทางที่บรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ที่อำเภอเมืองจันทบุรี ขึ้นไปทางเหนือผ่านอำเภอมะขาม อำเภอโป่งน้ำร้อน และอำเภอสอยดาว แล้วเข้าสู่อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เป็นเส้นทางสายยุทธศาสตร์ที่สำคัญของภาค มีโครงการปรับปรุงผิวจราจร เพื่อรองรับปริมาณการจราจรที่คาดว่าจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

- เส้นทางหมายเลข 316 เป็นเส้นทางที่แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 เข้าสู่ตัวเมืองจันทบุรี มีปริมาณการจราจรเฉลี่ย 14,500 คันต่อวัน ปัจจุบันมีโครงการปรับปรุงขยายเป็น 4 ช่องทางจราจร

2) ถนนสายรอง เป็นทางหลวงที่มีความสำคัญรองจากถนนสายหลักเชื่อมชุมชนสำคัญของจังหวัดให้ติดต่อกันได้โดยสะดวก ควรมีโครงการปรับปรุงถนนเดิมให้ได้มาตรฐานเพื่อช่วยให้โครงข่ายถนนสมบูรณ์ขึ้น ได้แก่

- เส้นทางอำเภอเมืองจันทบุรี-อำเภอท่าใหม่-หาดคุ้งกระเบน เป็นเส้นทางที่เชื่อมระหว่างอำเภอเมืองจันทบุรี กับแหล่งท่องเที่ยวชายทะเล ในเขตอำเภอท่าใหม่ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3153 คันชลประทาน ทางหลวงท้องถิ่น และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3399

- เส้นทางพลิว-แหลมสิงห์-ท่าใหม่ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3149 และถนนของโยธา เป็นเส้นทางเชื่อมอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ และพลิว เข้าด้วยกัน เป็นเส้นทางที่ใช้ลำเลียงสินค้าสดตัวน้ำ และสนับสนุนการท่องเที่ยว

- เส้นทางอำเภอเมืองจันทบุรี-กระทิง-วัดเขาสุทิม-ห้วยสะทอน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3249 และหมายเลข 3322 เป็นเส้นทางสำคัญที่ใช้ในการลำเลียงผลไม้สู่ตลาดและเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยว

- เส้นทางอำเภอโป่งน้ำร้อน-ชายแดน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3193 เป็นเส้นทางสายยุทธศาสตร์และการค้าชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรี

- เส้นทางอำเภอขลุง-อำเภอมะขาม ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3277 เป็นเส้นทางเชื่อมโยงติดต่อกันระหว่างอำเภอขลุง และอำเภอมะขาม โดยไม่ผ่านอำเภอเมืองจันทบุรี และเป็นเส้นทางสายสำคัญอีกเส้นทางหนึ่งที่ใช้ลำเลียงผลไม้ออกสู่ตลาด

- เส้นทางกิ่งอำเภอนายายอาม-กิ่งอำเภอแก่งหางแมว ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3406 และถนนของโยธา ช่วยในการเชื่อมโยงติดต่อกันระหว่างกิ่งอำเภอแก่งหางแมว กับพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัด

3) ถนนสายอื่น ๆ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินสายสั้น ๆ และทางส่วนราชการอื่น ๆ ที่เชื่อมพื้นที่ชนบทของจังหวัดให้ติดต่อกันได้โดยสะดวก

สำหรับแนวทางการพัฒนาการคมนาคมทางบก มีดังต่อไปนี้

1) โครงการถนนเดิมปรับปรุง

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3405 จากบ้านแหลมถึงทุ่งขนาน ระยะทาง 28 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F4 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 3,000-6,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3348 จากแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ถึงแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3154 ระยะทาง 12 กิโลเมตร บูรณะปรับปรุงเป็นทางมาตรฐาน F1 เพื่อให้สามารถรองรับปริมาณการจราจร 3,000-7,000 คัน/วัน

101 45'

102 00'

102 15'

102 30'

N

295

Scale 1 : 571,429

13 15'

13 15'

Chonburi

Chachoengsao

Sra Kaew

Soi Dao

Cambodia

Gang Hang Maew

3448

3405

3192

317

3193

Pong Nam Ron

3249

Khao Kitchakut

Rayong

Na Yai Am

3

3249

317

Makham

3249

Tha Mai

3323

316

Muang

Laem Sing

3149

Khlong

Trat

12 30'

12 30'

Legend

Gulf of Thailand

Airport Project

Proposed Ferry

Proposed Bridge

Amphoe Center

--- Proposed Road Improvement

- - - Proposed for New Road

แผนที่ 6.6 แผนโครงข่ายการคมนาคม

ที่มา : จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ใน GIS

12 15'

12 15'

101 45'

102 00'

102 15'

102 30'

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3193 จากแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 317 บริเวณตำบลทับไทร ไปยังบริเวณชายแดนผ่านบ้านหนองกก บ้านแสมด แล้ววกกลับมาบรรจบเส้นทางหลวงหมายเลข 317 ที่บริเวณบ้านตามูน ตำบลทรายขาว ระยะทาง 61 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F1 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 4,000-7,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3249 จากแยกทางหลวงหมายเลข 3 บริเวณบ้านแสลงไปยังวิทยาลัยเกษตรจันทบุรี ระยะทาง 24 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F4 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 3,000-5,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3323 จากแยกทางหลวงหมายเลข 3 บริเวณบ้านเนินสูง ตำบลเขาหัว ไปบรรจบเส้นทางหลวงหมายเลข 3147 และผ่านบ้านท่าใต้ บ้านตะกาดเง้า บ้านบางกะไชย ไปยังบ้านแหลมสิงห์ เพื่อเชื่อมต่อไปยังชายฝั่งทะเลบริเวณโครงการสะพานข้ามฟาก ระยะทาง 16 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F4

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3149 จากแยกทางหลวงหมายเลข 3 บริเวณบ้านชากใหญ่ ตำบลพลั่ว ไปยังอำเภอแหลมสิงห์ ระยะทาง 15.8 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F4 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 3,000-5,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3151 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3149 บริเวณตำบลหนองขี้มโป่งตำบลเกาะเปร็ด ระยะทาง 4.7 กิโลเมตร ปรับปรุงเป็นมาตรฐาน F4 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 2,000-4,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3399 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 บริเวณตำบลกระแจะ เข้าสู่ตัวคู่งกระเบน ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร บูรณะปรับปรุงเป็นทางมาตรฐาน F4

มาตรการโครงการก่อสร้างทางลูกรังเป็นทางลาดยาง มีดังนี้

- เส้นทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3406 บริเวณตำบลเขาวงกต ผ่านไปยังตำบลแก่งหางแมว แล้ววกกลับมาบรรจบเส้นทางหลวงหมายเลข 3249 บริเวณตำบลคลองพลู ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร จะก่อสร้างเป็นทางมาตรฐาน F1

2) โครงการเสนอแนะก่อสร้างใหม่

- เส้นทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3151 ไปยังตำบลบางชัน เพื่อเชื่อมชุมชนเกาะเปร็ด-หนองขี้ม-บางชัน

- เส้นทางแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 317 บริเวณตำบลมะขาม ไปยังตำบลชากไทย เพื่อเชื่อมชุมชนมะขามและศูนย์กลางกิ่งอำเภอเขาชีจรรย์

3.2. การคมนาคมทางน้ำ

เพื่อให้การเดินทางบริเวณชายฝั่งทะเลอำเภอแหลมสิงห์กับตัวเมืองท่าใหม่ และตัวเมืองจันทบุรีสามารถเชื่อมโยงกันได้เป็นวงรอบ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3193 จากแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 317 บริเวณตำบลทับไทร ไปยังบริเวณชายแดนผ่านบ้านหนองกก บ้านแสมค แล้ววกกลับมาบรรจบเส้นทางหลวงหมายเลข 317 ที่บริเวณบ้านตามูน ตำบลทรายขาว ระยะทาง 61 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F1 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 4,000-7,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3249 จากแยกทางหลวงหมายเลข 3 บริเวณบ้านแสลงไปยังวิทยาลัยเกษตรจันทบุรี ระยะทาง 24 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F4 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 3,000-5,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3323 จากแยกทางหลวงหมายเลข 3 บริเวณบ้านเนินสูง ตำบลเขาวิ้ว ไปบรรจบเส้นทางหลวงหมายเลข 3147 และผ่านบ้านท่าดี บ้านตะกาดเจ้า บ้านบางกะไชย ไปยังบ้านแหลมสิงห์ เพื่อเชื่อมต่อไปยังชายฝั่งทะเลบริเวณโครงการสะพานข้ามฟาก ระยะทาง 18 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F4

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3149 จากแยกทางหลวงหมายเลข 3 บริเวณบ้านชากใหญ่ ตำบลพลี๊ว ไปยังอำเภอแหลมสิงห์ ระยะทาง 15.8 กิโลเมตร เป็นมาตรฐาน F4 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 3,000-5,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3151 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3149 บริเวณตำบลหนองขี้มโป่งไปยังตำบลเกาะเปร็ด ระยะทาง 4.7 กิโลเมตร ปรับปรุงเป็นมาตรฐาน F4 เพื่อรองรับปริมาณการจราจร 2,000-4,000 คัน/วัน

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3399 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 บริเวณตำบลกระแจะ เข้าสู่ตัวคู่งกระเบน ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร บูรณะปรับปรุงเป็นทางมาตรฐาน F4

มาตรการโครงการก่อสร้างทางลูกรังเป็นทางลาดยาง มีดังนี้

- เส้นทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3406 บริเวณตำบลเขาวงศ ผ่านไปยังตำบลแก่งหางแมว แล้ววกกลับมาบรรจบเส้นทางหลวงหมายเลข 3249 บริเวณตำบลคลองพลู ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร จะก่อสร้างเป็นทางมาตรฐาน F1

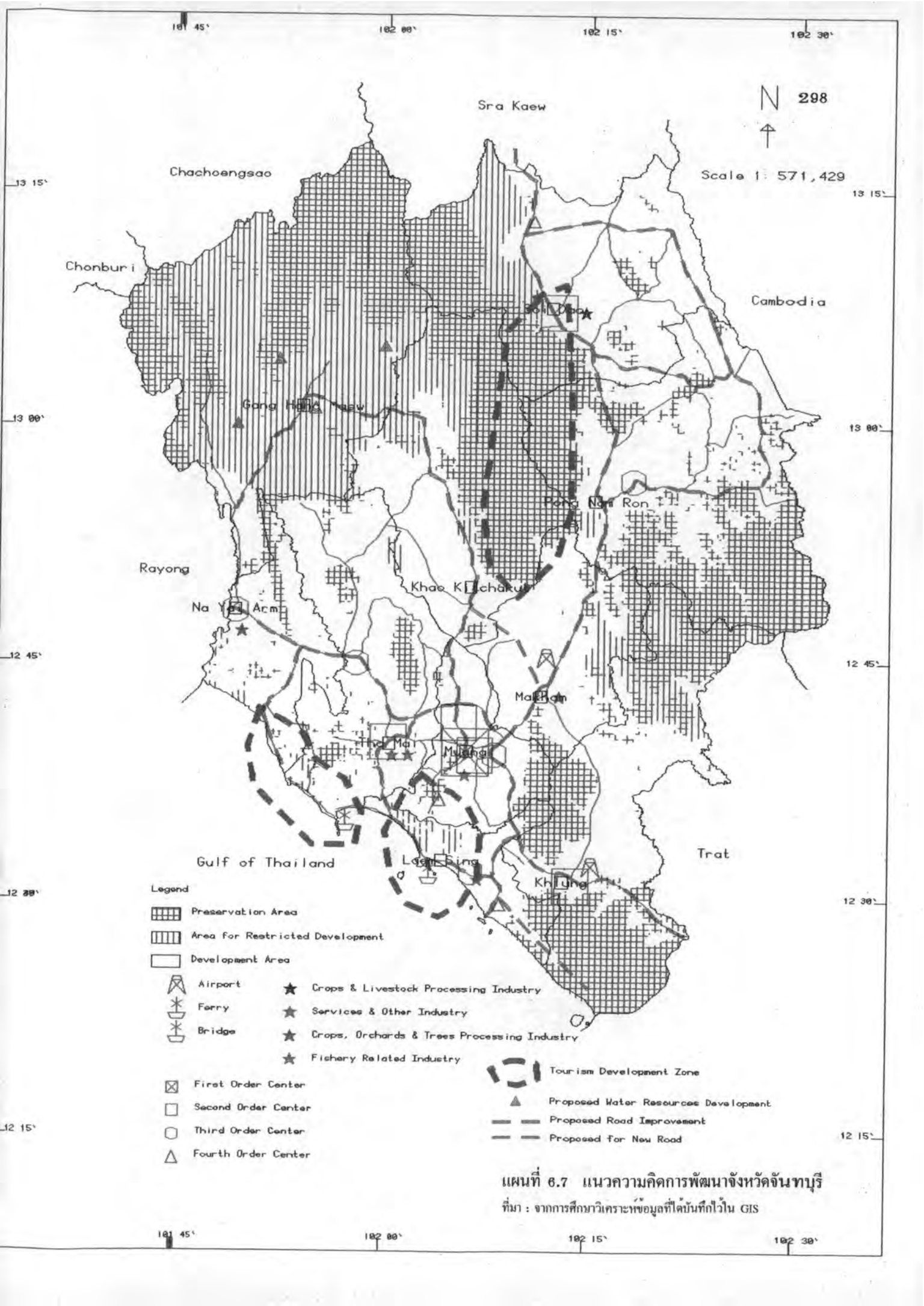
2) โครงการเสนอแนะก่อสร้างใหม่

- เส้นทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3151 ไปยังตำบลบางชัน เพื่อเชื่อมชุมชนเกาะเปร็ด-หนองขี้ม-บางชัน

- เส้นทางแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 317 บริเวณตำบลมะขาม ไปยังตำบลชากไทย เพื่อเชื่อมชุมชนมะขามและศูนย์กลางกิ่งอำเภอเขาชะอี

3.2. การคมนาคมทางน้ำ

เพื่อให้การเดินทางบริเวณชายฝั่งทะเลอำเภอแหลมสิงห์กับตัวเมืองท่าใหม่ และตัวเมืองจันทบุรีสามารถเชื่อมโยงกันได้เป็นวงรอบ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่

101 45' 102 00' 102 15' 102 30'

N 298
↑

Scale 1: 571,429

13 15' 13 15'

13 00' 13 00'

12 45' 12 45'

12 30' 12 30'

12 15' 12 15'

Legend

- Preservation Area
- Area for Restricted Development
- Development Area
- Airport
- Ferry
- Bridge
- Crops & Livestock Processing Industry
- Services & Other Industry
- Crops, Orchards & Trees Processing Industry
- Fishery Related Industry
- Tourism Development Zone
- Proposed Water Resources Development
- Proposed Road Improvement
- Proposed for New Road
- First Order Center
- Second Order Center
- Third Order Center
- Fourth Order Center

แผนที่ 6.7 แนวความคิดการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี
ที่มา : จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำที่ไว้ใน GIS

101 45' 102 00' 102 15' 102 30'

สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ส่วนในการจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาต่าง ๆ นั้น ต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ดังนั้นขั้นตอนในการจัดทำแผนงาน จำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้ ในขั้นตอนของการนำแผนไปปฏิบัติ ควรคำนึงถึงการพยายามใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ทั้งทางด้านทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรที่เป็นวัตถุ รวมทั้งคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนั้น ๆ ด้วย เพื่อช่วยให้โครงการนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จ

การนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในงานวางแผนโครงสร้างจังหวัดจันทบุรี เป็นการนำเอาข้อมูลประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในพื้นที่นั้น ๆ อาทิเช่น ข้อมูลทางด้านกายภาพ เป็นต้นว่า ข้อมูลลักษณะภูมิประเทศ ธรณีวิทยา ชนิดของดิน น้ำ ภูมิอากาศ ขอบเขตการปกครอง ถึงแวดลอมอื่น ๆ และยังมีข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม การใช้ที่ดิน ประชากร และอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้อาจได้มาจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ ได้จากการสำรวจภาคสนาม ข้อมูลจากระบบการสำรวจระยะไกล และอื่น ๆ แล้วย้นำข้อมูลเหล่านี้มาจัดทำเป็นฐานข้อมูล บันทึกเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งคอมพิวเตอร์นั้น ๆ จะเป็นคอมพิวเตอร์ที่ใช้โปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ที่สามารถผลิตงานในรูปของกราฟิก แผนที่แต่ละชนิดได้ และเครื่องคอมพิวเตอร์ก็จะสามารถนำเอาข้อมูลที่เก็บไว้มาแสดงผลเชิงซ้อน (Multiple Layers) หรือการใช้เทคนิคภาพเชิงซ้อน (Overlay Technique) ช่วยประมวลผลที่จะนำไปใช้ในการวางแผนหรือการแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ ได้ตามที่ผู้ใช้ต้องการข้อมูลเหล่านั้น

จากการทดลองประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวางแผนโครงสร้างจังหวัดจันทบุรี พบว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ เนื่องจากมีข้อได้เปรียบ คือ ประมวลผลได้ถูกต้องรวดเร็ว และหน่วยงานต่าง ๆ ยังสามารถร่วมมือกันในการใช้ข้อมูลร่วมกัน ช่วยลดการทำงานซ้ำซ้อน ลดค่าใช้จ่าย ลดปัญหา และข้อขัดแย้งในการวางแผนแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

บทบาทของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ต่อกระบวนการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในลักษณะของแผนโครงสร้างจังหวัดที่เห็นได้อย่างชัดเจน จะเป็นการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ง่ายต่อการเรียกค้น หรือสอบถามถึงสภาพการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยจะแสดงผลให้เห็นได้เข้าใจง่ายในรูปของแผนที่ รายงาน และตารางสถิติ ส่วนการวิเคราะห์เพื่อหาข้อจำกัดและศักยภาพการพัฒนาของพื้นที่ก็สามารถอาศัยเทคนิคของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ได้อย่างชัดเจนเช่นกัน เนื่องจากปัจจัยที่พิจารณาว่าเป็นข้อจำกัด หรือศักยภาพจะเป็นปัจจัยเชิงกายภาพที่มีขอบเขตพื้นที่ที่ชัดเจน ส่วนในด้านการวิเคราะห์ปัญหาของพื้นที่เนื่องจากปัญหาแต่ละปัญหามีความเชื่อมโยงกันทั้งในด้านสาเหตุและผลกระทบ มีตัวชี้วัดขนาดความรุนแรงของปัญหาที่ไม่แน่นอน การตัดสินใจว่าปัญหาใดปัญหาหนึ่งมีความรุนแรงมากน้อยต่างกันในแต่ละ

ละพื้นที่ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการหรือความพอใจของประชากรผู้ประสบปัญหานั้น ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งการตัดสินใจว่าปัญหาใดเป็นปัญหาหลักหรือปัญหารอง จะต้องอาศัยการประมวลจากประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ข้อเท็จจริงในพื้นที่ และการสอบถามผู้รู้ ซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิในรูปแบบของเอกสาร รายงาน สถิติการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถใช้วิธีการวิเคราะห์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ก็ได้ หน้าที่และบทบาทของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อขั้นตอนการวางแผนในส่วนนี้จึงไม่เด่นชัดมากเท่ากับในส่วนการวิเคราะห์ข้อจำกัดและศักยภาพของพื้นที่

สำหรับการนำเสนอแผนโครงสร้างจังหวัดนั้น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จะทำหน้าที่เป็นเอกสารสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ลงบนพื้นที่ โดยจะมีบทบาทเด่นชัดมากในส่วนของวางแผนการใช้ที่ดิน ซึ่งผลงานที่ได้จากการซ้อนข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ เชิงกายภาพ โดยเทคนิคของระบบ ส่วนแผนอื่น ๆ นั้น เป็นหน้าที่ของผู้วางแผนที่จะต้องตัดสินใจที่จะให้มีกิจกรรมใด ๆ เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยทำการประมวลจากผลการศึกษาที่ผ่านมาควบคู่ไปกับการความต้องการของประชากรในท้องถิ่น นโยบายการพัฒนา และโครงการต่าง ๆ ในระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศ

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาและข้อจำกัดในการทำงานต่าง ๆ ตลอดจนสภาพการณ์ของพื้นที่ศึกษาในบางพื้นที่ที่น่าจะได้มีการดำเนินการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติมต่อไป ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1. ในการวางแผนโครงสร้างจังหวัด หรือการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับภาค เมือง และชุมชน ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับกระบวนการวางแผน ทั้งนี้ผู้ใช้งานจากระบบดังกล่าวจะต้องศึกษาถึงความเหมาะสมในการทำงานของระบบอย่างละเอียดและพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับขั้นตอนการทำงาน จึงจะสามารถนำมาใช้งานได้อย่างสัมพันธ์กับลักษณะของงานวางแผน

2.2. การวางแผนแนวทางการจัดการในพื้นที่ที่เหมาะสมที่ได้จากการศึกษา ควรพิจารณา ร่วมกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรในพื้นที่ รวมถึงนโยบายของรัฐบาลด้วย

2.3. ในขั้นตอนของการจัดเตรียมข้อมูลเบื้องต้น ทั้งที่เป็นข้อมูลกราฟิกและข้อมูลลักษณะประจำเพื่อป้อนเข้าสู่ระบบ ควรเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำสูงและมีการตรวจสอบล่วงหน้าโดยละเอียด เนื่องจากขอบเขต ทิศทาง หรือตำแหน่งที่ตั้งของวัตถุใด ๆ ที่ปรากฏบนพื้นที่ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงไปมากเท่าใด ก็จะทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกิดความผิดพลาด และมีความถูกต้องแม่นยำน้อยลง

2.4. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการทำงานบนคอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่มีสมรรถนะสูง ย่อมมีความถูกต้องแม่นยำ ความละเอียดประณีต และความสวยงามของผลผลิต (Output) สูงตามไปด้วย อีกทั้งยังมีความรวดเร็วในการปฏิบัติงานสูงอีกด้วย

2.5. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในงานวางแผนพื้นที่ จะได้รับประโยชน์อย่างมากเมื่อใช้ข้อมูลจากระบบการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing) และส่งผลให้มีการตัดสินใจได้ดีขึ้น เพราะเป็นข้อมูลที่ทันสมัย

2.6. ผลที่ได้จากระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ไม่ใช่คำตอบทั้งหมดที่ดีหรือเหมาะสมที่สุด แต่เป็นเพียงเครื่องมือที่นำเสนอข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจตามข้อเสนอเท่านั้น ผู้ประยุกต์ใช้จะต้องทำความรู้จักและเข้าใจในกระบวนการวางแผน วิธีการในการวิเคราะห์ การแปลงข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนต้องอาศัยการตัดสินใจจากประสบการณ์ที่เรียนรู้และข้อเท็จจริงของพื้นที่วางแผนด้วย

2.7. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จะมีประโยชน์อย่างมากหากหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละด้านทั้งในท้องถิ่นและในส่วนกลางมีระบบการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะของฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถร่วมมือกันในการใช้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เป็นลดการทำงานซ้ำซ้อน ลดค่าใช้จ่าย ลดปัญหา และข้อขัดแย้งในการวางแผนแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.8. การพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมจะต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ด้วย สิ่งทีคิดว่าการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวเราจะไม่มองเฉพาะด้านกายภาพเท่านั้น ควรมองในแง่ความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ด้วยว่ามีคุณภาพชีวิตดีขึ้นหรือไม่เมื่อการพัฒนาเสร็จสิ้นลงไป แนวความคิดในการพัฒนาแบบนี้จะเห็นได้ว่าข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมกับข้อมูลด้านกายภาพ เมื่อนำมาพิจารณาประสานกันก็จะเกิดการผสมผสานสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาที่มีความสอดคล้องกันได้เป็นอย่างดี

งานการศึกษาที่ควรดำเนินการต่อไป

เนื่องจากการที่จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาสูงทั้งทางการเกษตร ธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยเนื้อที่กว่าร้อยละ 50 เป็นพื้นที่ประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติและกำลังประสบกับปัญหาถูกบุกรุกทำลายสูงทั้งป่าบกและป่าชายเลน ซึ่งปัญหาการทำลายป่าเป็นสาเหตุหนึ่งของการทำลายความสมดุลของระบบนิเวศ ทำให้จังหวัดประสบกับปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน โดยบริเวณที่ประสบกับปัญหาการทำลายป่าสูงมี 2 บริเวณ คือ พื้นที่ป่าขุนซ่อง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าสงวนในบริเวณพื้นที่ตอนบนของจังหวัด และพื้นที่ราชฝั่งทะเล เป็นพื้นที่บริเวณตอนใต้จากถนนสุขุมวิทลงมาถึงชายฝั่งทะเลซึ่งประสบกับปัญหาการลดลงของพื้นที่

ที่ป่าชายเลนอย่างรวดเร็ว และเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากการทำนาเกลือ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าในพื้นที่ทั้ง 2 บริเวณดังกล่าว โดยในการศึกษาต่อไปควรมีการดำเนินการศึกษาอย่างละเอียดเพื่อวางแผนพัฒนาพื้นที่เฉพาะ โดยอาศัยความสามารถของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อหาแนวทางฟื้นฟูสภาพป่าควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อให้สามารถทำการเกษตรกรรมได้แบบยั่งยืน และเป็นตัวนำให้เกิดการพัฒนาอื่น ๆ ทั้งธุรกิจอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว